

วินัย: เรื่องใหญ่กว่าที่คิด

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์

(ป. อ. ปยุตฺโต)

The Unheralded Value of the Vinaya

The Buddhist Teachings on Social Discipline

P. A. Payutto

(Somdet Phra Buddhaghosacariya)

Gift of the Dharma

วินัย: เรื่องใหญ่กว่าที่คิด

© สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

The Unheralded Value of the Vinaya

The Buddhist Teachings on Social Discipline

by P. A. Payutto (Somdet Phra Buddhaghosacariya)

translated by Robin Moore

© 2017 English edition – Robin Moore

ISBN 974-7890-32-1

ฉบับภาษาไทย พิมพ์ครั้งที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๘

ฉบับภาษาอังกฤษ พิมพ์ครั้งแรก ธันวาคม ๒๕๕๙

- พิรุณ เกียรติสมมารถ และ ทีมพิมพ์หนังสือวัดญาณเวศกวัน

ฉบับสองภาษา พิมพ์ครั้งแรก ๙ เมษายน ๒๕๖๐

ฉบับสองภาษา พิมพ์ครั้งที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๕

๑,๐๐๐ เล่ม

- คุณบรรจง สงวนกุลชัย พิมพ์เป็นธรรมทาน

เพื่อมอบให้แก่ มูลนิธิ สกพ.

This book is available for free download at: www.watnyanaves.net

Original Thai version first published: 1995

Translated English version first published: December 2016

by Peeranuch Kiatsommart

Typeset in: Crimson, Gentium, Open Sans and TF Uthong.

Layout design by: Supamong Areprasertkul

พิมพ์ที่:

อนุโมทนา

คุณบรรจง สวงนกุลชัย ได้เจริญศรัทธาและแจ้งบุญเจตนา
ขอจัดพิมพ์หนังสือ วินัย: เรื่องใหญ่กว่าที่คิด / *The Unheralded
Value of the Vinaya: The Buddhist Teachings on Social
Discipline* ของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต) เพื่อ
มอบให้แก่มูลนิธิสถาบันการจัดการวิधिพุทธเพื่อสุขและสันติ (มูลนิธิ
สภพ.) ตามวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมการศึกษาธรรมของพุทธบริษัท

การพิมพ์หนังสือแจกเป็นธรรมทานนั้น นับว่าเป็นการให้
อย่างสูงสุด ที่พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญว่า เป็นทานอย่างเลิศ
ชนะทานทั้งปวง เป็นการแสดงน้ำใจปรารถนาดีอย่างแท้จริงแก่ประชา
ชน ด้วยการมอบให้ซึ่งแสงสว่างแห่งปัญญาและทรัพย์อันล้ำค่าคือ
ธรรม ที่จะเป็นหลักนำประเทศชาติให้พัฒนาไปในวิถิต่างที่ถูกต้อง
และเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขที่แท้และยั่งยืนแก่ชีวิตและสังคม

ขออนุโมทนาธรรมทานบุญกิริยา ของ คุณบรรจง สวงนกุลชัย
ในวาระนี้ ขอกุศลจริยาที่ได้บำเพ็ญ จงเป็นปัจจัยอำนวยการพิพชรแก่
ท่านผู้ประกอบจากธรรม และนำมาซึ่งความเกษมสันต์สถาพรแห่ง
สังคมประเทศชาติยั่งยืนนานสืบไป

วัดญาณเวศกวัน

๖ กรกฎาคม ๒๕๖๕

สารบัญ

อนุโมทนา	(๑)
วินัย เรื่องที่ใหญ่กว่าที่คิด	๑
ที่มาและความหมายของวินัย	๒
ความจริงแท้คืออะไร	๕
สองอย่างนี้สัมพันธ์กันอย่างไร	๕
ความสัมฤทธิ์ผลของวินัย	๗
วินัยกับศีล	๑๐
วินัยเป็นการจัดสรรโอกาส	๑๒
ทำไมจึงต้องจัดระเบียบ ทำไมจึงต้องมีวินัย	๑๓
วิธีเสริมสร้างวินัย	๑๖
วินัยในฐานะเป็นองค์ประกอบของประชาธิปไตย	๒๔
ความหมายของวินัย	
พัฒนาไปตามการพัฒนาของคน	๒๘
องค์ประกอบร่วมในการเสริมสร้างวินัย	๓๑
วินัยในระบบการสร้างสรรค์อภิบาลโลก	๓๖

Table of Contents

The Unheralded Value of the Vinaya.....	1
Origin and Meaning of Vinaya.....	2
What is Genuine Truth?.....	4
Relationship between Natural Laws and Human Laws.....	5
Effectiveness of Social Discipline.....	7
Social Discipline (<i>vinaya</i>) & Moral conduct (<i>sīla</i>).....	10
A Code of Ethics Provides an Opportunity for Growth.....	12
Why Create a System of Social Regulations?.....	13
Ways to Fortify Social Discipline.....	16
Social Discipline as an Element of Democracy.....	24
A Social Discipline Evolves in Line with Human Development....	28
Factors for Establishing a Social Discipline.....	31
Social Discipline within a System of Global Stewardship.....	36

วินัย

เรื่องที่ใหญ่กว่าที่คิด*

เป็นที่ทราบกันดีว่า ความขาดวินัยเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทย ขณะนี้เราต้องการสร้างสรรค์ประชาธิปไตย และวินัยก็เป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งของประชาธิปไตย ถ้าเราไม่สามารถสร้างวินัยให้แก่คนในชาติได้ การพัฒนาประชาธิปไตยก็หวังผลสำเร็จได้น้อย เพราะภายในประเทศประชาธิปไตยนั้นสังคมอยู่ได้ด้วยกฎเกณฑ์และกติกาคือคนต้องเคารพหลักการ กฎเกณฑ์ และกติกาคือ และความเคารพกฎเกณฑ์ และกติกาคือของสังคมนั้น ก็คือความหมายอย่างหนึ่งของความมีวินัย ถ้าไม่มีวินัย ไม่มีความเคารพกฎเกณฑ์กติกาคือของสังคมประชาธิปไตยก็ขาดรากฐานที่สำคัญ จะเป็นไปด้วยดีไม่ได้ จึงเป็นเรื่องที่ควรเอาใจใส่ โดยเฉพาะในทางการศึกษาจะต้องหาทางสร้างสรรค์ปลูกฝังพัฒนาประชาธิปไตยให้สำเร็จบนพื้นฐานของความมีวินัย

---

* ปาฐกถาที่สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๓๘ (เดิมมีชื่อเรื่องว่า ‘วินัยของคนในชาติ: ความหมายและวิธีปลูกฝัง’ ได้เปลี่ยนชื่อใหม่ให้สอดคล้องกับเนื้อหามากขึ้น)

The Unheralded Value of the Vinaya¹

The Buddhist Teachings on Social Discipline

It is widely recognized that a disregard of discipline (*vinaya*) is an epidemic problem in Thailand. At the present time we are in need of a democracy, of which discipline is an important component. If we are unable to establish a functional disciplinary code for Thai people, our efforts to develop democracy will most likely fail. This is because democratic societies exist based on rules and laws. It is imperative that people respect these rules, laws, and agreed-upon standards. This respect of society's rules and laws is one vital aspect of social order. If there is a lack of discipline, a lack of respect for rules and laws, democracy is deprived of an essential foundation. It cannot function well. We should thus give this matter care and attention. In particular in regard to education, we should find ways to establish and nurture democracy on the basis of a social discipline.

---

¹ This is a transcript of a sermon presented at the Behavioral Science Research Institute at Srinakharinwirot University, Prasarnmit, on 25 January 1995. The talk was originally titled 'National Code of Ethics: Importance and Means of Implementation.' The name was changed to better match the text.

ที่มาและความหมายของวินัย

ก่อนที่จะพูดถึงวิธีการสร้างวินัย ควรจะเข้าใจความหมายของวินัยสักเล็กน้อย

คำว่า *วินัย* เป็นคำใหญ่มาก มีความหมายกว้างกว่าที่เราใช้กันทั่วไปมาก และเป็นคำศัพท์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในพระพุทธศาสนา มักใช้ควบคู่กับคำว่า *ธรรม* ดังที่มีคำเรียกพระพุทธศาสนาว่า “ธรรมวินัย” และคำทั้งสองนี้มีความหมายสัมพันธ์กัน

พระพุทธศาสนาถือว่าความจริงของสิ่งทั้งหลายเป็นเรื่องธรรมดา มีอยู่แล้วในธรรมชาติ ไม่ว่าพระพุทธเจ้าจะเกิดหรือไม่เกิด มันก็เป็นอย่างนั้นเป็นธรรมดา ธรรมชาติและธรรมดานี้แหละ คือ *ธรรม*

พระพุทธเจ้าทรงค้นพบธรรมคือความจริงนั้นแล้วก็ทรงนำมาประกาศเผยแผ่ สั่งสอนชี้แจงแสดงให้เข้าใจง่าย หน้าที่ของพระพุทธเจ้าเกี่ยวกับธรรมก็เพียงค้นพบและเอามาประกาศและสั่งสอน เพราะธรรมเป็นความจริงที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติ

การที่จะให้ความจริงของธรรมชาติมีผลในทางปฏิบัติ เป็นประโยชน์แก่หมู่มนุษย์ในสังคม ก็ต้องนำหลักความจริงคือธรรมนั้นมาจัดตั้ง วางเป็นระบบระเบียบ โดยนำเอาหลักความจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นเรื่องของกฎแห่งเหตุปัจจัย หรือความเป็นไปตามเหตุปัจจัยของสิ่งทั้งหลายที่เกิดขึ้น โดยเป็นเหตุเป็นผลแก่กันนั้นพูดสั้นๆ ว่า เอาหลักเกณฑ์ในกฎธรรมชาตินั้น มาวางรูปเป็นกฎใน

Origin and Meaning of Vinaya

Before discussing the methods for establishing a social discipline, we should examine the meaning and importance of the Pali word *vinaya*.

Vinaya is an important term, whose meaning is more comprehensive than generally used in the Thai language ('vinai'—วินัย). It is of great significance in Buddhism, and is used in tandem with the term *dhamma*, as seen in the term representing Buddhism: Dhammavinaya. The terms *dhamma* and *vinaya* have related meanings.²

Buddhism maintains that the truth of all phenomena is inherent in nature. Regardless of whether a Buddha appears or not, these phenomena exist naturally, as a matter of course. This law of nature (*dhammatā*), or unity of natural phenomena (*dhamma-jāti*),³ is called Dhamma.

The Buddha discovered this truth of nature and then proclaimed and revealed it to others. The Buddha's sole responsibility vis-à-vis the Dhamma was to discover it and then teach it to others. The Dhamma itself is a truth inherent in nature.

In order for this truth of a nature to be of practical benefit to people in society, it is necessary to establish and organize it into a structured system or code of conduct. Here, one takes this truth of nature—this law of causality, the existence of all phenomena following interrelated causes and conditions, and the governing principles inherent in this law—and formulates it into statutes and regulations for

---

² Trans.: you will see here that I sometimes write Dhamma, at other times *dhamma*. In this book they are meant to be the same. *Vinaya* on the other hand, I only write in lowercase italics. This is because the uppercase Vinaya is usually used in a more narrow sense, referring to the formal monastic code.

³ Trans.: note that this Pali term *dhamma-jāti* first appears in the commentaries.

หมู่มนุษย์ จากกฎในธรรมชาตีก็นำมาเป็นกฎในหมู่มนุษย์ การจัดตั้ง
วางระบบระเบียบในหมู่มนุษย์นี้แหละเรียกว่า วินัย

กฎของธรรมชาติเรียกว่า “ธรรม” กฎของมนุษย์เรียกว่า
“วินัย”

กฎ ๒ อย่างนั้นมีความสัมพันธ์กัน คือ

ประการที่ ๑ โดยหลักการสำคัญ วินัย ต้องตั้งอยู่บนฐาน
ของธรรม คือ ต้องมีความจริงในธรรมชาติด้านหนึ่ง ถ้าไม่มีความ
จริงในธรรมชาติด้านหนึ่ง วินัยก็ไม่มีความหมาย

ประการที่ ๒ การที่เราจัดวางกฎเกณฑ์ที่เป็นเหตุเป็นผลขึ้น
ในหมู่มนุษย์ ก็เพื่อให้ได้ผลตามธรรม และมีความมุ่งหมายเพื่อ
ธรรม นั่นเอง คือเพื่อให้การทำตามธรรมนั้นเกิดผลเป็นจริงใน
หมู่มนุษย์ เราจึงได้วางกฎเกณฑ์ของมนุษย์ขึ้นมา พูดให้เข้าใจง่าย
ขึ้นว่า เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ามนุษย์จะปฏิบัติตามและได้ประโยชน์
จากกฎธรรมชาติ หรือใช้กฎธรรมชาติให้เป็นประโยชน์ได้ดีที่สุด เรา
จึงวางกฎมนุษย์ขึ้นมา

กฎธรรมชาติดีอยู่เป็นธรรมดา ส่วนกฎมนุษย์นั้นเป็นกฎ
สมมติ สมมติ คือ การตกลงร่วมกัน หรือยอมรับร่วมกัน สมมติ
มาจาก “สัง” + “มติ” มติ แปลว่า การยอมรับ หรือการตกลง “สัง”
แปลว่า ร่วมกัน “สมมติ” จึงมีความหมายว่า ข้อตกลงร่วมกัน ตรง
กับภาษาอังกฤษ ว่า convention

“สมมติ” ไม่ใช่สิ่งเหลวไหล แต่เป็นสิ่งที่เกิดจากความรู้

society. Natural laws are converted into human laws. The laying down and formation of this set of regulations is referred to as *vinaya*.

The laws of nature are called *dhamma*; human laws are called *vinaya*. These two kinds of laws are interrelated:

First, it is essential that *vinaya* is established on a foundation of *dhamma*, i.e. natural truths must act as a basis for *vinaya*. If this is not the case, the *vinaya* is void and ineffective.

Second, the reason for setting down rules and regulations in human society is to receive the benefits of the Dhamma. The *vinaya* aims for and aspires to the Dhamma, i.e. it is set down so that actions in harmony with truth bear fruit in human society. This is the objective for setting down rules and regulations. In other words, we set down rules and regulations to instil a confidence that we are complying with and benefiting from the laws of nature in the most advantageous way.

Natural laws exist inherent in nature; human laws are conventions (*sammati*). The term *sammati* can be translated as ‘convention,’ ‘collective agreement,’ or ‘shared approval.’ This term is a compound of *saṃ* + *mati*. *Mati* means ‘acceptance,’ ‘approval,’ or ‘agreement.’ *Saṃ* means ‘mutual,’ ‘joint,’ ‘collective,’ or ‘shared.’ *Sammati* is thus an agreed-upon convention.

Social conventions are valuable. They arise from a rational under

เข้าใจในหลักความจริงที่เป็นเหตุเป็นผล แล้วนำความรู้นั้นมาจัดวางเป็นข้อกำหนดเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ เช่น เมื่อเราจ้างคนขุดดิน ก็จะมีการวางกฎเกณฑ์แห่งเหตุและผลขึ้นมา กฎที่เราวางขึ้นนั้น เป็นกฎของมนุษย์ คือเป็นกฎสมมติ แต่เราวางกฎสมมตินั้นขึ้น โดยอาศัยความรู้ในความเป็นเหตุเป็นผลที่มีจริงเป็นจริงอยู่ในกฎธรรมชาติ เพราะฉะนั้น จึงมีกฎ ๒ กฎซ้อนกันอยู่ คือกฎธรรมชาติที่เป็นความจริงแท้ กับกฎมนุษย์ที่เป็นสมมติ

กฎของธรรมชาติ คือการขุดดินเป็นเหตุ การเกิดหลุมเป็นผล กฎของธรรมชาตินี้เรียกสั้นๆ ว่า *ธรรม* ส่วนในหมู่มนุษย์ เราให้คนมาขุดดิน เราให้เงินเขา ๓,๐๐๐ บาท ต่อเดือน เรียกว่าเขาได้เงินเดือน ๓,๐๐๐ บาท ก็วางเป็นกฎของมนุษย์ขึ้น คือ การขุดดินเป็นเหตุ การได้เงินเดือนสามพันบาทเป็นผล การวางเป็นกฎในหมู่มนุษย์ขึ้นนี้เรียกว่า *วินัย* ซึ่งเป็นความจริงขึ้นมาได้เพราะมนุษย์ยอมรับ จึงเป็นสมมติ ไม่ใช่ความจริงแท้

ความจริงแท้คืออะไร

การขุดดินเป็นเหตุ อะไรเป็นผลกันแน่ ผลที่แท้จริงคือหลุมหรือโพรง หรืออะไรก็ได้ที่เป็นเรื่องของดินที่ถูกขุด ซึ่งจัดว่าเป็นผลตามธรรมชาติแน่นอน ไม่มีผิดเพี้ยน หลุมจะเกิดได้ต้องมีการขุด และการขุด ก็เป็นเหตุให้เกิดหลุม เป็นเหตุเป็นผลที่แท้จริง

ส่วนการขุดดินแล้วได้เงิน ๓,๐๐๐ บาท เป็นกฎของมนุษย์ ซึ่งก็เป็นเหตุเป็นผล แต่กฎธรรมชาตินั้นแน่นอน ถ้าต้องการผลต้อง

standing of truth, which people apply when establishing rules and regulations in order to meet their needs. For instance, if one hires someone to dig a hole one lays down reasonable rules and stipulations. These are conventional rules, but we establish them based on an understanding of the causal relationships inherent in nature. There are thus two overlapping laws: the laws of nature inherent in reality and the conventional laws of human beings.

According to the laws of nature, referred to as Dhamma, digging is the cause and the hole is the result. In human society, one may agree to give the worker a wage of \$100 for digging the hole. Here one establishes a regulation, i.e. digging the hole is the cause and receiving a payment of \$100 is the result. Establishing such a regulation is referred to as *vinaya*. *Vinaya* is a truth arising as a consequence of human agreements. It is a conventional truth (*sammati*) rather than a truth inherent in nature.

What is Genuine Truth?

What is the actual result caused by digging? The actual result of digging is the hole or cavity created in the earth. This is considered the certain and natural result of digging. This result is invariable and undeviating. The arising of a hole is dependent on digging; digging is the cause and the hole is the result. This is a reliable and genuine interconnected process.

Receiving a payment of \$100 for digging is a human regulation, which also follows a causally related process. The laws of nature, however, are certain and absolute. If one wishes for a result one must

ทำเหตุ ส่วนกฎของมนุษย์นั้นไม่แน่นอน ไม่จริง แต่ดูเหมือนเป็นจริง มองดูก็เป็นเหตุเป็นผล จะได้เงิน ๓,๐๐๐ บาท ก็ต้องขุดดิน แต่ที่จริง ไม่ได้มีความจริงนี้อยู่ในธรรมชาติเลย ความจริงอันนี้อยู่ที่คนสมมติ เรียกว่าเป็นความจริงโดยสมมติคือเกิดจากการยอมรับร่วมกันในเงื่อนไข ถ้าไม่มีการยอมรับร่วมกันเมื่อไรกฎของมนุษย์จะหายไปทันที

ถ้าฝ่ายขุดได้ขุดแล้ว แต่ฝ่ายให้เงินไม่ยอมจ่ายเงิน หรือ ฝ่ายขุดไม่ได้ขุด แต่ฝ่ายให้เงินเกิดใจดีให้เงินโดยไม่ต้องขุด ความ เป็นเหตุเป็นผลก็หมดไป เมื่อขาดสมมติ กฎมนุษย์ก็หายไป

สรุปได้ว่า ๒ กฎนี้แยกได้ในเรื่องเดียวกัน ในการขุดดินนั้น กฎธรรมชาติที่เป็นความจริงแท้ คือ ธรรมชาติได้แก่การขุดดินแล้วทำให้เกิดหลุม และกฎของมนุษย์ที่เป็นความจริง โดยสมมติหรือโดยยอมรับร่วมกัน คือ วินัย ได้แก่การขุดดินทำให้ได้เงินเดือน ๓,๐๐๐ บาท

สองอย่างนี้สัมพันธ์กันอย่างไร

กฎของมนุษย์ตั้งขึ้นได้และจะมีความหมาย ต้องอิงอาศัย ความจริงของกฎธรรมชาติ เราจะต้องมีความมุ่งหมายอย่างหนึ่ง ซึ่ง ตั้งอยู่บนฐานของธรรมคือตัวความจริงของธรรมชาติ เราต้องการให้มีการขุดดิน เพื่อว่าเราจะได้หลุม แสดงว่าความประสงค์ที่แท้จริงมี อยู่ในธรรมชาติ เป็นตัวธรรม แต่ที่เราตั้งเป็นเงื่อนไข เป็นกฎ เป็นข้อ สมมติในหมู่มนุษย์ขึ้นมา ก็เพื่อประโยชน์ในสังคมของเรา กล่าวคือ ในสังคมนั้นการที่มนุษย์จะอยู่ได้ จะต้องมีการจับเลี้ยงชีพ แม้ว่าที่

invariably create the necessary causes. Human laws on the contrary are uncertain and unreliable. Yet they appear genuine. It is a rational assumption that in order to receive \$100 one must dig a hole. But this premise does not exist as a truth of nature. It exists solely as a human convention; it is a conventional truth arising from mutual and conditional consent. If this consent and approval is absent the regulation immediately becomes obsolete.

If the person digging has accomplished this task but the person hiring him refuses to pay, or if the person digging fails to complete the job but the employer still pays out of kindness, the causal relationship is lost. With a failure of consent, the regulations are annulled.

In sum, these two laws can be distinguished within a single dynamic. In the process of digging a hole, the genuine law of nature, or *dhamma*, is that the act of digging results in a hole. The conventional law of human beings, a truth arising from mutual approval, or *vinaya*, is that the act of digging results in a payment of \$100.

Relationship between Natural Laws and Human Laws

For human laws to have any value they must be based on natural truths. Our goals need to be based on a foundation of Dhamma. For instance, we may seek someone to help dig in order to obtain a hole. This indicates that our genuine wish is aligned with Dhamma. The reason why we set down rules, preconditions, and conventional structures is to generate wellbeing in society. For people to exist they must obtain means to support life. If we desire a hole, unless we are

จริงเราจะต้องการหลุม แต่หลุมจะเกิดขึ้นได้ ถ้าเราไม่ยอมรอให้มีเหตุที่เป็นไปในธรรมชาติเอง ก็ต้องเอาคนมาขุด ที่นี้คนที่มาขุดหลุม ก็ต้องการเงินเลี้ยงชีพ จึงต้องตั้งกฎของมนุษย์อย่างที่เราว่าแล้วขึ้นมา และเราก็ยอมรับกัน โดยยอมปฏิบัติตาม ก็เกิดเป็นวินัยขึ้นมา

โดยวินัยนี้ วินัยจึงตั้งอยู่บนฐานของธรรม และมันจะมีผลจริงต่อเมื่อคนมีธรรม ถ้าคนไม่มีธรรม เช่น คนที่ขุดดินไม่อยากจะขุดดิน แต่อยากได้เงิน การขุดดินเป็นเพียงเงื่อนไขที่ทำให้เขาได้เงิน เขาก็จะฝืนใจขุด ถ้าเขาเลี้ยงได้ เขาจะเลี้ยง โดยไม่ขุดดิน แต่จะเอาเงินปัญหาจะเกิดตามมามากมายเช่นเขาขุดดินโดยไม่เต็มใจและไม่ตั้งใจ ขาดความสุข ขาดความพึงพอใจในการปฏิบัติตามวินัย ไม่สนใจ ไม่จริงจัง ไม่ได้ผล ตลอดจนอาจทำการทุจริต เพื่อให้ได้เงินโดยไม่ต้องขุดดิน ฉะนั้น งานก็ไม่ได้ผล คนก็ไม่มีความสุข

ถ้าสามารถโยงวินัยกับธรรมให้สอดคล้องเป็นอันเดียวกันได้ หมายความว่าเรารู้ทันสมมติ คือกฎเกณฑ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นมา โดยให้ขุดดินแล้วได้เงิน ๓,๐๐๐ บาท แต่พร้อมกันนั้นเราก็มีความต้องการในผลที่แท้จริงของตัวเหตุ คือต้องการหลุมด้วย โดยมองเห็นคุณค่าว่าหลุมนั้นมีประโยชน์อย่างไร ถ้ามีความต้องการในตัวผลที่แท้จริงตามธรรมอย่างนี้คนก็จะทำการขุดดินด้วยความตั้งใจเพราะฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า ถ้าเมื่อใดการปฏิบัติเข้าถึงตัวธรรม วินัยก็จะได้ผลไปเองโดยธรรมชาติ การทำงานจะดำเนินไปอย่างจริงจังโดยไม่ต้องมีการบังคับควบคุมกัน เพราะว่าคนที่ขุดดินนั้นเขาทำด้วยความต้องการที่จะให้เกิดหลุม เขาก็จะขุดดินเอง ส่วนการที่จะได้เงิน

willing to wait for conditions in nature to create a hole on its own, we must find someone to dig it. The person digging the hole requires money to earn a livelihood. We therefore set down criteria and regulations. By complying with these regulations we acknowledge and express our approval of them. This is the establishment of a form of discipline (*vinaya*).

Hence, a *vinaya* needs to be based on the Dhamma, and it will be truly effective when people are instilled with Dhamma—with honesty and virtue. If people lack such righteousness many problems and difficulties will arise. For instance, the person hired to dig does not want to dig, but only wants money; digging is simply a precondition for obtaining cash. In this case he will dig with reluctance. If he can avoid digging, but still obtain the money, he will do so. This half-hearted, begrudging action on his part is devoid of joy, devoid of a contentment in honouring the code of ethics. The work will be done with disinterest, insincerity, and inefficiency. He may even choose to act immorally, attempting to obtain the money without digging a hole. In the end the work is ineffective and the persons involved are unhappy.

If people are able to link the *vinaya* with the *dhamma* into an integrated whole, to accurately understand the aim of human conventions and regulations, i.e. if their desires accord with the genuine results arising from natural processes, they will work with determination and enthusiasm. In the case of digging a hole, the labourer still wishes for the \$100, but now his desires also match the genuine causes and effects of digging, i.e. he recognizes the benefits and advantages of obtaining a hole. He will dig, without extra incentives, because he wants there to be a hole. The monetary reward

ตอบแทนก็เป็นเรื่องต่างหาก เขาจะทำงานคือการขุดดินนั่น ด้วยความเต็มใจและตั้งใจ พร้อมทั้งมีความพอใจและความสุขด้วย ฉะนั้นงานก็ได้ผล คนก็เป็นสุข แต่ถ้าเขาไม่ต้องการหลุมคือผลที่เกิดจากเหตุตามธรรมชาตินั้น ก็เกิดปัญหา มนุษย์ก็ต้องสร้างระบบการควบคุม ที่เป็นระบบสมมติขึ้นมาบังคับควบคุมกันเป็นชั้น ๆ ซึ่งทั้งรุ่มรวยและไม่ได้ผลดีจริง นี่คือการสัมพันธ์ระหว่างธรรมกับวินัย

ความสัมฤทธิ์ผลของวินัย

เป็นอันว่า พระพุทธเจ้าทรงค้นพบธรรม และเพื่อให้ธรรมคือความจริงตามกฎธรรมชาตินั้น อำนวยผลเป็นประโยชน์แก่หมู่มนุษย์ จึงทรงวางวินัยขึ้นมาเป็นกฎเกณฑ์ในหมู่มนุษย์ วินัยนั้นมีความหมายเป็นการจัดระเบียบชีวิตและการจัดระบบสังคมทั้งหมด เช่น การจัดระบบเศรษฐกิจ ในเรื่องความเป็นอยู่เกี่ยวกับปัจจัย ๔ เป็นต้น จัดระบบสังคมว่าเราจะอยู่กันอย่างไร จัดระบบการบริหารการปกครอง การพิจารณาตัดสินคดี ฯลฯ นี่คือการหมายเดิมแท้ของวินัย ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางมาก

แต่ถ้ามองวินัยในความหมายของความเป็นระเบียบ เช่นว่า จะต้องเคร่งครัดในการเดินทาง ในการจราจร หรือวินัยในการอยู่ร่วมกันในหมู่คณะ ในสถาบัน ในโรงเรียน และในชั้นเรียน เป็นต้น อย่างที่เข้าใจกันส่วนมากในปัจจุบัน ก็เป็นเพียงส่วนเล็กน้อยของวินัย ซึ่งขอเรียกว่าเป็นวินัยในความหมายที่แคบ

of \$100 becomes a separate matter. He will dig with willingness, sincerity, joy, and contentment. The work is effective and the persons involved are happy.

There will be problems, however, if he does not sincerely wish for a hole. In such circumstances, society will have to establish many layers of complex restraining and regulatory systems, which are often unsuccessful. To sum up, whenever our conduct embraces the truth, then our code of ethics—or systems of social regulation—will automatically and naturally be effective. People's work will proceed with commitment and dedication, without any necessary outside control. This illustrates the relationship between *dhamma* and *vinaya*.

Effectiveness of Social Discipline

The Buddha discovered the Dhamma—the truth of nature. In order for the Dhamma to benefit human beings he set down the *vinaya* as a set of guidelines and regulations. The term *vinaya* refers to the establishment of an entire code of living or social system, e.g.: defining an economic system in the teaching on how to live with the four requisites; establishing a system of government; establishing a system of adjudication; etc. This is the original definition of the term *vinaya*, which has a very broad scope meaning.

The definition of *vinaya* commonly held in Thailand today in the sense of order and discipline, for instance the strict rules governing traffic and travel, or the required regulations for living together in a community, institution, school, etc., is only one small aspect of this term. This is only a narrow interpretation of the term *vinaya*.

วินัยที่แท้ ในความหมายที่กว้าง คือระบบระเบียบทั้งหมดของชีวิตและสังคมมนุษย์นั้น จะตั้งอยู่ได้ดีเป็นผลสำเร็จได้ ต้องอาศัยความเข้าใจพื้นฐานที่กล่าวแล้ว คือต้องมองวินัยโยงลงไปถึงธรรมหรือโยงวินัยกับธรรมเข้าด้วยกันได้เป็นเบื้องต้น

การที่เราสามารถจัดวินัย (ระเบียบชีวิตและระบบสังคม) ได้สำเร็จ เป็นความสามารถพิเศษของมนุษย์ เพราะว่าสัตว์ทั้งหลายอื่นไม่มีความสามารถนี้ แต่การที่จะตั้งวินัยได้สำเร็จก็ต้องเข้าถึงธรรมก่อน คือเข้าถึงความจริงของกฎธรรมชาติ แล้วจึงสามารถมาตั้งกฎเกณฑ์ของมนุษย์ที่เรียกว่าวินัยได้สำเร็จและได้ผล

พระพุทธเจ้าทรงเข้าถึงความจริงของธรรมชาติคือธรรมแล้ว ทรงสามารถนำความรู้ในธรรมนั้นมาจัดตั้งวางระบบในหมู่มนุษย์ให้สำเร็จผลตามธรรมนั้น คือจัดตั้งวินัยได้ด้วย จึงได้รับพระนามว่าเป็น *สัมมาสัมพุทธ* ส่วนท่านที่เข้าถึงความจริง แต่ไม่สามารถจัดระบบระเบียบสังคมมนุษย์ให้คนจำนวนมากได้รับประโยชน์จากธรรมนั้นได้ ก็เป็นเพียงพระปัจเจกพุทธ เพราะฉะนั้นการจัดตั้งวินัยจึงเป็นความสามารถพิเศษอีกชั้นหนึ่ง

ตามปกติ *ธรรม* ท่านใช้คำว่า *แสดง* เพราะเป็นความจริงที่มีอยู่ตามธรรมดา หน้าที่ของเราก็เป็นเพียงการแสดงไปตามที่มันเป็นจริง ถ้าบัญญัติก็หมายความว่าเอามาจัดระบบหรือวางเป็นหลักในการที่จะปฏิบัติอีกทีหนึ่ง ส่วน *วินัย* เป็นเรื่องของการบัญญัติ คือเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่จริงในธรรมชาติ แต่เป็นความสามารถที่เอาความจริงตามธรรมชาตินั้นมาจัดวางให้เป็นระเบียบระบบแบบแผน

The genuine and far-reaching definition of *vinaya* is the entire set of regulations and codes of conduct governing human life and human society. The ability to set down such social structures and codes of living is unique to human beings; animals do not possess this ability. As mentioned above, for this social discipline to be secure and successful, it must be accompanied by an understanding of the basic unity and integrity of the *vinaya* with *dhamma*: of human regulations with natural laws. Here, one must first gain some insight into the truth of nature.

The Buddha realized the Dhamma—the truth of nature—and was able to take this knowledge of truth and set down an effective social system in line with this truth. Besides realizing the Dhamma he was also able to establish a *vinaya*, and for this reason he was called a ‘Perfectly Enlightened Buddha’ (*sammāsambuddha*). Those individuals who realize the Dhamma without guidance from others, yet are unable to establish such a social structure and code of conduct, are called ‘Silent Buddhas’ (*pacceka-buddha*). The establishment of a code of ethics and system of social regulations is thus a unique and exceptional capability.

In reference to the Dhamma the word *desanā* (‘presentation,’ ‘teaching’) is generally used, because the Dhamma is a truth inherent in nature. Our duty vis-à-vis the Dhamma is to accurately present and describe it. The word *paññatti* (‘regulation,’ ‘prescription’) on the other hand refers to formulating principles and guidelines for practical application. The *vinaya* is a matter of prescription or legislation, i.e. it does not exist inherently in nature. It requires a skill to convert the truth of nature and forge it into a code of conduct and discipline

เพื่อให้สังคมมนุษย์ดำรงอยู่ด้วยดีตามธรรมนั้น

การที่มนุษย์จัดวางวินัยได้ จึงเป็นความสามารถพิเศษอย่างหนึ่ง

ในหมู่มนุษย์ที่พัฒนาแล้ว การปฏิบัติตามวินัยก็คือการเอาประโยชน์จากธรรมมาใช้ได้นั่นเอง เมื่อเราปฏิบัติตามวินัยได้อย่างดีบนพื้นฐานแห่งธรรมแล้ว ก็จะทำให้สังคมมนุษย์เป็นไปด้วยดี หลักการนี้จึงแสดงถึงความหมายหลายอย่าง ในความสัมพันธ์ระหว่างธรรมกับ วินัย เช่น

๑. วินัยที่ถูกต้อง จะต้องตั้งอยู่บนฐานของความจริงในธรรมชาติ ถ้ามีฉะนั้นวินัย (ระบบการจัดตั้งในสังคมมนุษย์) ก็จะไม่จริงจาง ไม่ได้ผล ไม่นั่นคง

๒. วินัยต้องมีความมุ่งหมายเพื่อธรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ความชอบธรรม ความเป็นธรรม ความดีงามของสังคม

ถ้าคนที่บัญญัติจัดวางสิ่งที่เรียกว่าวินัยเช่นกฎหมายเป็นต้นในสังคมมนุษย์ มีเจตนาไม่ดี มีน้ำใจไม่เป็นธรรม เช่น เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นต้น ก็อาจจะจัดวางกฎหมายที่ไม่ชอบธรรม ไม่สอดคล้องกับธรรม คือ ไม่เป็นไปตามและไม่เป็นไปเพื่อความดีงามที่เป็นหลักความจริง หรือมีความรู้เข้าใจไม่เพียงพอ ขาดปัญญา รู้ไม่เท่าถึงหลักความจริงคือตัวธรรมในธรรมชาติ การวางกฎหมายหรือบัญญัติวินัยนั้นก็จะบกพร่อง แล้วผลที่ต้องการก็จะไม่เกิด เช่นในสภาผู้แทนราษฎร เราต้องการออกกฎหมาย เราก็ต้องเข้าถึง

enabling human society to live well and at peace.

The ability to establish a social discipline and code of ethics thus requires a special aptitude.

In a civilized society, observing an ethical code and social discipline is equivalent to deriving practical benefit from the truth, from Dhamma. When people honour such discipline based on natural truths, their society will prosper. This essential maxim illustrates important aspects of the relationship between *dhamma* and *vinaya*, including:

1. A system of social discipline must be firmly based on natural truths. If this is not the case the disciplinary system (*vinaya*) will be makeshift, ineffective, and unstable.

2. The system of social discipline must aim for righteousness and virtue, e.g. social justice, human integrity, human dignity, etc.

If those people prescribing codes of discipline, e.g. laws and statutes, are bad-intentioned and corrupt, for instance they seek only personal gain, they may set down laws that are unjust and in conflict with Dhamma, i.e. laws that are at odds with and adverse to goodness and virtue. Or else they may lack sufficient understanding and wisdom in regard to laws of nature. As a consequence, the laying down of rules or of a system of social regulations will be defective, and the desired benefits of these rules and regulations will be absent.

Take for example elected representatives in a government assembly. For them to issue laws it is imperative that they have some

ความจริงก่อน ต้องรู้หลักการ เข้าใจชัดว่าความถูกต้องความดีงามเป็นอย่างไร อะไรเป็นความมุ่งหมายของการออกกฎหมายนั้น บังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นเป็นอย่างไร แล้วก็มีเจตนาดี มีใจเป็นธรรม ถ้ามีเจตนาจะเอาผลประโยชน์ส่วนตนขึ้นมา กฎหมายก็ยุ่งไม่เป็นธรรม คือไม่สอดคล้องกับธรรม เสียความสัมพันธ์ระหว่างวินัยกับธรรม วินัยคือการตรากฎหมายที่ไม่สัมฤทธิ์ผล

เพราะฉะนั้นการบัญญัติวินัยคือการจัดตั้งรูปแบบวางระบบระเบียบต่างๆ ของสังคม เช่นออกกฎหมาย จึงมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๒ อย่าง คือ

๑. มีปัญญา คือ เข้าถึงตัวธรรม รู้ความจริงในเรื่องนั้นๆ รู้ความถูกต้องดีงามที่พึงต้องการ

๒. เจตนาดี คือเจตนาบริสุทธิ์ถูกต้องดีงาม มุ่งผลที่สอดคล้องตามธรรมที่รู้นั้น

วินัยกับศีล

อนึ่ง ควรจะเข้าใจคำศัพท์ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ในเรื่องวินัย

วินัย มีคำที่ใช้คู่กันคำหนึ่งคือ ศีล ซึ่งในภาษาไทยปัจจุบันเรานำไปใช้ในความหมายแคบๆ และบางทีก็แตกต่างกันไกลกับคำว่าวินัย แต่ที่จริงศีลและวินัยเป็นคำที่คู่เคียงกันอย่างยิ่ง

ดังได้กล่าวแล้วว่า วินัยเป็นบัญญัติของมนุษย์ เป็นการจัด

understanding and insight into truth. Before passing legislation, they need to know the relevant principles, objectives, and supporting conditions of these laws. They need to possess moral integrity and be well-intentioned. If they are only intent on self-interest the laws will be unjust and illegitimate, i.e. they will be in conflict with truth. The relationship between *dhamma* and *vinaya* will be compromised and impaired. The legislation (i.e. the *vinaya*) will be ultimately ineffective.

The laying down of a social discipline—establishing conventional structures and codes of conduct—e.g. enacting legislation, involves two essential factors:

1. **Wisdom:** having an insight into truth; knowing the facts of a specific matter at hand; being aware of the desirable legitimacy and correctness of a specific issue.
2. **Good intentions:** possessing pure and upright intentions; aiming for results conforming to the truths one has recognized.

Social Discipline (*vinaya*) & Moral conduct (*sīla*)

Here, it is important to introduce another Pali term—*sīla*—whose meaning is very similar to that of *vinaya*. These two terms often appear in tandem.

In contemporary Thai the meaning of *sīla* (‘seen’—ศีล) has become very restricted, and is sometimes far removed from the meaning of ‘vinai’ (*vinaya*). In fact, these two terms are very similar and closely related.

As mentioned earlier, a system of social discipline (*vinaya*) is a body

ตั้งตามสมมติได้แก่การจัดระเบียบความเป็นอยู่และการจัดระบบสังคม ซึ่งแยกเป็นความหมาย ๓ อย่างคือ

๑. การจัดระเบียบระบบ ก็เรียกว่าวินัย

๒. ตัวระเบียบระบบ หรือตัวกฎนั้น ก็เรียกว่าวินัย

๓. การฝึกคนให้ตั้งอยู่ในระบบระเบียบ ก็เรียกว่าวินัย

เมื่อคนปฏิบัติตามวินัย จนเกิดเป็นคุณสมบัติของเขาขึ้นมา คุณสมบัติที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลนั้นเรียกว่า ศีล

ฉะนั้น ผู้มีศีล คือผู้ที่ตั้งอยู่ในวินัย การตั้งอยู่ในวินัย หรือที่ชอบเรียกในปัจจุบันว่า ความมีวินัยนี้ เรียกว่า ศีล เวลานี้เราใช้คำว่า ศีลในความหมายแคบมาก ก็เลยต้องใช้คำว่าความมีวินัย ที่จริงความมีวินัยนั้นแหละ คือความหมายของคำว่าศีล

วินัยเป็นเรื่องข้างนอก เมื่อใดมันเกิดเป็นคุณสมบัติของคน คือ การตั้งอยู่ในวินัยกลายเป็นความประพฤติตามปกติของเขา ก็เรียกว่า ศีล แล้วต่อมาก็ใช้ปนกันไป ที่จริงศีลเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา หรือการฝึกฝนพัฒนามนุษย์ ได้แก่การฝึกในระดับวินัย วินัยเป็นเครื่องฝึก ส่วนการปฏิบัติตนในการฝึกตามวินัยนั้น เป็นศีล ศีลเป็นเรื่องของตัวคน เป็นการพัฒนาตัวของคน เป็นคุณสมบัติของคน

วินัยเป็นคำกว้าง ให้เป็นคำเอกพจน์อย่างเดียว หมายถึงประมวลกฎเกณฑ์ หรือประมวลบทบัญญัติ คือระเบียบทั้งหมด แต่เมื่อแยกเป็นข้อๆ แต่ละข้อ เรียกว่า *สิกขาบท* แปลว่า ข้อศึกษา หรือ

of conventional, prescribed regulations created by human beings. It involves establishing a code of living and setting down social structures. This term *vinaya* encompasses three layers of meaning, or has three definitions, namely:

1. Establishing regulations and setting down a code of conduct = *vinaya*.
2. The actual regulations, rules, etc. = *vinaya*.
3. Training and establishing people in such a code of conduct = *vinaya*.

When people observe such a code of conduct until they begin to embody the principles inherent in it, i.e. people's personalities and personal attributes are imbrued by these principles, this is referred to as *sīla* ('morality'; 'ethical conduct').

A person established in moral conduct (*sīla*) is thus one who is established in a code of ethics (*vinaya*). Being grounded in a code of ethics, or maintaining a social discipline, is one essential definition of *sīla*.

A code of ethics is an external matter. When this code is internalized by people, i.e. when being established in a code of ethics becomes people's normal and natural behaviour, this is referred to as 'moral conduct' (*sīla*). The meanings of these two terms have become mixed up. In fact, *sīla* is one aspect of a system of study or training, i.e. a system of spiritual development on the level of *vinaya*. A code of ethics or social discipline (*vinaya*) is a training tool. *Sīla* is a person's behaviour resulting from such a disciplinary training. Moral conduct is an internal matter. It pertains to self-development and to personal attributes.

The term *vinaya* has a broad range of meaning. It is used exclusively in the singular, referring to a collection of rules, regulations, statutes,

ข้อฝึกหัด วินัยเป็นเรื่องของการฝึกมนุษย์ เพราะฉะนั้นบทบัญญัติแต่ละข้อที่จัดวางขึ้นมาจึงถือเป็นข้อฝึกคนทั้งนั้น และจึงเรียกว่าสิกขาบท

ศีล ๕ เป็นศัพทชาวบ้าน ศัพททางพระแท้ๆ เรียกว่า สิกขาบท ๕ เพราะเป็นข้อฝึกหัด ๕ ข้อ

ในระบบการฝึกคน ที่เรียกว่าการศึกษา ท่านจัดเป็น ๓ ด้าน คือ ศีล สมาธิ ปัญญา การฝึกในระดับต้นๆ เมื่อเรียกรวมๆ ก็เรียกว่าศีล การฝึกศีลคือฝึกให้มีศีลนั้นก็ทำด้วยวินัยนั่นเอง ฉะนั้นวินัยจึงเป็นเครื่องฝึกคนให้มีศีล ที่พูดกันว่าฝึกให้มีวินัยนั้นที่ถูกแท้ต้องพูดว่าฝึกให้มีศีลหรือฝึกด้วยวินัยให้มีศีล

ตอนนี้เอาเท่านี้ก่อน ถ้าอธิบายหลายศัพทจะยิ่งยุ่ง

สรุปว่า การฝึกคนให้มีวินัย คือการฝึกคนให้มีศีลนั่นเอง การฝึกในขั้นนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรม ซึ่งในระบบการศึกษาจะต้องโยงกันหมดกับการศึกษาส่วนอื่นทุกด้าน คือ ต้องโยงไปถึงสมาธิ ปัญญาด้วย จึงจะได้ผลจริง

วินัยเป็นการจัดสรรโอกาส

วินัยนี้มักจะเข้าใจกันในความหมายเชิงลบ คือไปเข้าใจเป็นเครื่องบังคับควบคุม ซึ่งยังไม่ถูกต้อง เรียกว่าเป็นความหมายสำหรับคนที่ยังไม่ได้พัฒนา

ความหมายที่ต้องการของวินัยเป็นความหมายเชิงบวก กล่าว

etc., i.e. to an entire code of conduct. When this code is divided into separate rules and regulations, each individual rule, etc. is called a *sikkhāpada*—‘training rule,’ ‘training precept.’ Each rule and regulation is set down as a means for people to train themselves.

In Thai, the five precepts are colloquially referred to as the five *sīla*. The original term for these five precepts is the five *sikkhāpada*. They are training rules.

The Buddhist system of spiritual training is threefold, consisting of moral conduct (*sīla*), mental composure (*samādhi*; ‘concentration’), and wisdom (*paññā*). In general, the initial stage of training is referred to as moral conduct. The training in moral conduct, i.e. the training giving rise to moral virtue, is accomplished by using a code of ethics (*vinaya*). The *vinaya* is thus a mode of training, instilling people with moral values. It may be said that one is training in order to be disciplined (i.e. to possess a *vinaya*), but in the Buddhist teachings it is more accurate to say that one trains to give rise to virtuous conduct, or one trains, by using a code of ethics, to generate virtue (i.e. to be endowed with *sīla*).

In sum, training people to be disciplined is the same as training people to be virtuous. Training at this level focuses on people’s behaviour. Within a spiritual training system this focus must be linked with other aspects of training, i.e. with concentration and wisdom, for it to truly generate blessings.

A Code of Ethics Provides an Opportunity for Growth

People generally see the term *vinaya* in a negative light, considering it to be merely a form of constraint. This is a very narrow, unsophisticated definition of this term.

คือวินัยเป็นการจัดสรรโอกาส ทำให้ชีวิตและสังคมมีระบบระเบียบ และมีโอกาสเกิดขึ้น ทำให้ทำอะไรๆ ได้คล่อง ดำเนินชีวิตได้สะดวก ดำเนินกิจการได้สะดวก ถ้าชีวิตและสังคมไม่มีระเบียบ ไม่เป็นระบบ ก็จะสูญเสียโอกาส ในการที่จะดำเนินชีวิตและทำกิจการของสังคม ให้เป็นไปด้วยดี ตลอดจนทำให้การพัฒนาได้ผลดี

ทำไมจึงต้องจัดระเบียบ ทำไมจึงต้องมีวินัย

ถ้าชีวิตวุ่นวาย การเป็นอยู่ของมนุษย์สับสนหะเบียบไม่ได้ โอกาสในการดำเนินชีวิตก็จะหายไป เช่นในที่ประชุมนี้ ถ้าเราไม่มีระเบียบเลย โต๊ะเก้าอี้ก็วางเกะกะทั่วไป คนก็เดินกันไปเดินกันมา อาตมภาพพูดนี้ ก็ฟังกันไม่รู้เรื่อง สับสน แม้แต่เมื่ออยู่ในบ้านของเรา ถ้าสิ่งของตั้งวางไม่เป็นระเบียบกระจัดกระจายอยู่ตรงโน้นตรงนี้แม้แต่จะเดินก็ยาก เดินไปก็เตะโน่น ชนนี่ กว่าที่จะถึงประตูก็เสียเวลาดังหลายนาที แต่พอเราจัดของให้เป็นระเบียบ ตกกลางกันว่าตรงนี้เป็นทางเดินก็เว้นไว้เป็นช่องว่าง เราเดินพรวดเดียวก็ถึงประตู ทำให้สะดวกรวดเร็ว

กิจการต่างๆ ต้องมีระเบียบหรือต้องอาศัยวินัยมาจัดสรรโอกาส ทั้งนั้น ที่เห็นได้ง่ายๆ เช่น เมื่อแพทย์จะผ่าตัด ศัลยแพทย์ จะต้องการวินัยมาก จะต้องจัดระเบียบเครื่องมือที่ใช้ตามลำดับการทำงานอย่างเคร่งครัดทีเดียว ต้องตกลงกันไว้ก่อนว่า ขั้นตอนใดจะใช้เครื่องมือไหน และส่งเครื่องมือให้ถูกต้อง คนนี้ยืนตรงนี้ จังหวะนี้ถึงเวลาไหนส่งเครื่องมืออันไหน เพราะอยู่ในช่วงของความเป็นความ

It is more desirable to view the term *vinaya* in a positive sense, i.e. to see it as an opportunity for providing one's life and society with a useful set of regulations, enabling one to live and work conveniently and at ease. If one lacks order and discipline, one often loses the chance to enhance one's life and to succeed in one's work, thus obstructing true progress and development.

Why Create a System of Social Regulations?

If people's lives are chaotic, disordered, and undisciplined, the opportunities for improving one's life are lost. For instance, if anarchy were to rule in this meeting, the chairs and tables might be jumbled in a mess. You listeners in the audience would be walking hither and thither. Although I would be talking, there might be so much disorder that you would be clueless about what I was saying. The same would be true in our homes. If we were to scatter the furniture in a chaotic, disorganized fashion, it would be difficult to walk; we would constantly bump into things. It would take us a few minutes just to get to the front door! But if we establish order, agreeing that one particular area should be set aside as an aisle, we can walk through the room quickly and at ease.

The success of our work depends on order and discipline. Take the example of a medical operation. Here, the surgeons must exercise tremendous discipline. They, along with the nurses, must arrange all the necessary equipment in proper order with strict attention. They must be in complete agreement on which instruments to use at which stages of the operation, along with the proper handing over of such equipment. Everyone in the operating theatre must stand in exactly the correct places. The timing of the procedure must be well rehearsed and orchestrated, because this is a time of life and death. Nothing can

ตาย พยาบาลที่จัดเตรียมเครื่องมือต้องพร้อมและต้องจัดให้ถูกลำดับทุกอย่าง ผิดนิดไม่ได้ เพราะงานนั้นต้องเป็นไปตามเวลาที่จำกัด ฉะนั้นในกิจการที่ยังมีความสำคัญ มีความซับซ้อน มีความเป็นความตายเข้ามาเกี่ยวข้อง วินัยจะยังต้องมีความเคร่งครัดแม่นยำมากยิ่งขึ้น

ในสังคมวงกว้างออกไป ถ้าชีวิตคนไม่ปลอดภัย สังคมไม่มีความเป็นระเบียบ มีโจร มีขโมย มีการทำร้ายกัน เราจะไปไหนเวลาไหน ก็ไม่สะดวก เพราะกลัวว่าถ้าไปเวลานี้ หรือผ่านสถานที่จุดนั้นแล้ว อาจจะถูกทำร้ายได้ เมื่อคนไม่กล้าเดินทาง มีความหวาดระแวง กิจการงานของสังคมและการดำเนินชีวิตของบุคคล ก็หมดความคล่องตัว ทำให้ขัดข้องไปหมด

โดยนัยนี้ วินัยจึงช่วยจัดทำให้เกิดระบบระเบียบในชีวิตและสังคมขึ้น ทำให้เกิดความคล่องตัว จะทำอะไรต่ออะไรก็ได้ผล ฉะนั้นการจัดวางวินัยจะต้องคำนึงถึงความมุ่งหมายนี้อยู่เสมอ เช่นต้องตรวจสอบว่า การจัดวางวินัยของเรามีความมุ่งหมายชัดเจนหรือไม่ ที่จะช่วยให้ชีวิตและกิจการงานเป็นไปได้ด้วยดี เกิดมีโอกาสดังนั้นทำให้มั่นใจว่า เมื่อเราจัดระบบระเบียบเรียบร้อยแล้ว โอกาสในการพัฒนาชีวิตจะเกิดขึ้น ความเป็นอยู่และกิจการต่างๆ จะเป็นไปด้วยความคล่องตัว นำไปสู่จุดหมายดังามที่ต้องการ

ในการพัฒนามนุษย์ระยะยาว ถ้าไม่มีวินัยเป็นฐานก็จะทำให้เกิดความขัดข้องวุ่นวายสับสน ฉะนั้นเราจึงจัดวางวินัยเพื่อความมุ่งหมายระยะยาวในการพัฒนามนุษย์ด้วย และด้วยเหตุนี้วินัยจึงเป็น

be amiss because the time is limited. The more serious, complex, and life-threatening the procedure, the greater the need for rigour and precision.

On a wider scale, if there is a lack of discipline and order in society, people feel unsafe, for instance due to an increase of theft and assault. They hesitate to go out at certain times or to certain places for fear of being attacked. When people harbour this suspicion and fear about travelling, people's work and society's businesses become impeded and obstructed.

A code of conduct and social discipline thus engenders productivity and proficiency in people's individual lives and in society. When establishing a social discipline it is necessary to constantly take this objective and goal in mind. During this process we should examine whether the established code of conduct clearly fulfils these goals, i.e. whether it promotes our life and work, and increases favourable opportunities. Having established a code of conduct we should be confident that opportunities for developing our lives increase, and that our work progresses smoothly, leading us to wholesome ends.

One of the objectives of setting down a code of ethics is to promote the longterm development of human beings. If there is an extended period devoid of social discipline, confusion and turmoil reign. A code of discipline, or code of ethics, is a crucial factor for democracy

เรื่องสำคัญในสังคมประชาธิปไตย เพราะประชาธิปไตยต้องการโอกาสเหล่านี้ ในการที่จะให้มนุษย์มาสื่อมาแสดงออก เพื่อนำเอาศักยภาพของตัวเองออกมา ร่วมในการสร้างสรรค์สังคมอย่างได้ผล

สรุปว่า วินัยมีความหมายเชิงบวก คือ เป็นการจัดสรรโอกาสให้ชีวิตและสังคมดำเนินไปโดยสะดวก คล่องตัว ได้ผล มีประสิทธิภาพ และเป็นโอกาสแก่การพัฒนาคนมนุษย์ด้วย

ความสำคัญของวินัย อยู่ที่การฝึกคนให้มีศีล ศีลนั้นมีความสำคัญมาก เมื่อคนตั้งอยู่ในวินัยอย่างที่เราเรียกกันว่าเป็นคนมีวินัยแล้ว พระพุทธเจ้าตรัสว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในสิ่งที่เรียกว่า แสงเงินแสงทองของชีวิตที่ดีงาม ซึ่งมี ๗ ประการด้วยกัน ความมีวินัยหรือศีลนี้เป็นรุ่งอรุณของการศึกษา หรือแสงเงินแสงทองนั้นอย่างหนึ่ง

พระพุทธเจ้าตรัสว่า เมื่อพระอาทิตย์จะอุทัย ย่อมมีแสงเงินแสงทองขึ้นมาก่อน ฉะนั้น ชีวิตที่ดีงามจะเกิดขึ้น โดยมีความถึงพร้อมด้วยศีลหรือความมีวินัยนี้เป็นสิ่งบ่งบอกเบื้องต้นด้วย ฉะนั้น ถ้าคนตั้งอยู่ในวินัยมีศีลแล้ว ก็มั่นใจได้ว่าชีวิตที่ดีงามจะเกิดขึ้น เท่ากับว่าพระพุทธเจ้าตรัสให้คำรับรองไว้ว่า ศีลหรือความมีวินัยเป็นรุ่งอรุณของการศึกษา เป็นสัญญาณว่ามนุษย์จะมีการพัฒนาและมีชีวิตที่ดีงามต่อไป

because democracy requires that people have the opportunity to communicate and express themselves, to effectively access their capability and potential for jointly creating a wholesome society.

In sum, a social discipline (*vinaya*) is a positive and favourable thing. It provides the opportunity for people's individual lives and for society to be at ease, to be effective, unhindered, and fruitful. Moreover, it enables people to develop and grow in wholesome and virtuous qualities.

The essence of a social discipline or code of conduct is teaching people to be morally upright, to be endowed with virtuous conduct (*sīla*). Virtuous conduct is vital. The Buddha stated that being grounded in a code of ethics, i.e. being well-disciplined, is one of the seven essential factors known as the dawn of a virtuous and dignified life. Moral discipline or virtuous conduct is the dawning of a spiritual life.

The Buddha said that just as the dawn's golden light precedes the rising of the sun, so too, fulfilment of moral conduct and moral discipline is the forerunner of a virtuous life. If people are grounded in a social discipline and endowed with moral conduct one can be confident that their lives will prosper. It is as if the Buddha gave an assurance that virtuous, disciplined conduct is the dawn of a spiritual life, a sign of spiritual development and a life full of blessings.

วิธีเสริมสร้างวินัย

- สร้างวินัยด้วยการทำให้เป็นพฤติกรรมเคยชิน

วิธีฝึกวินัยที่ดีที่สุดที่สอดคล้องธรรมชาติของมนุษย์ คือใช้ธรรมชาติของมนุษย์มาเป็นเครื่องช่วย คือทำให้เป็นไปตามธรรมชาติ หรือสอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์นั่นเอง หมายความว่ามนุษย์ที่ดำเนินชีวิตโดยทั่วไปนี้อยู่กันด้วยความเคยชินที่เราเป็นอยู่กันทุกวันนี้ เมื่อพบเห็นอะไรแล้ว จะปฏิบัติการอะไรอย่างไร เราทำไปตามความเคยชินกันเป็นส่วนใหญ่

ความเคยชินเกิดจากอะไร ก็เกิดตามธรรมชาติของธรรมชาติ หรือตามธรรม คือความเป็นไปตามเหตุปัจจัยในการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั่นเอง มนุษย์ทำพฤติกรรมอะไร อย่างไร พอทำไปแล้วครั้งสองครั้งก็เริ่มมีแนวโน้มที่จะชินอย่างนั้น และก็จะทำอย่างนั้นซ้ำไปซ้ำมาๆ จนชิน พอชินแล้วก็ยึดมั่นแล้วก็เกิดความพึงพอใจในพฤติกรรมที่เคยชินนั้น พอชินแล้วก็เปลี่ยนแปลงแก้ไขยาก ยิ่งยึดมั่นแล้วยิ่งถอนยาก และปัญหาก็จะมีเหตุผลมาปกป้องตนเองเสียด้วย ทำให้ไม่ยอมเปลี่ยน ฉะนั้นจะต้องยึดแบบนี้ ใครจะมาบอกให้ทำอย่างอื่นไม่เอา ฉะนั้นเราจึงต้องถือโอกาสใช้ความเคยชินของมนุษย์ให้เป็นประโยชน์แก่ตัวเขา

เราต้องยอมรับว่ามนุษย์ทั้งหลายส่วนใหญ่อยู่ด้วยความเคยชิน จริงอยู่มนุษย์นั้นเป็นสัตว์ที่ต้องฝึกและฝึกได้ แต่เราก็ต้องยอมรับด้วยว่าการที่จะฝึกคนนี้ต้องใช้ความสามารถและต้องมีระบบ

Ways to Fortify Social Discipline

A. Establishing a Code of Conduct by Reinforcing Habitual Behaviour

The most effective way to teach moral discipline is to rely on human nature, to use human nature as an aid, i.e. to allow things to proceed in accord with human nature. Most people live their lives out of habit, by following routine behaviour. Most of the time, when we experience things, we respond and handle the situation out of habit.

How are habits formed? Habits arise naturally; they arise out of the natural process of causal factors unfolding in people's lives. When people perform a specific action several times, they develop a proclivity and become accustomed to act in this way. They tend to repeat the action until it becomes a habit. They persist with this action and find pleasure and satisfaction from such familiar behaviour. Habitual behaviour is difficult to amend or change. And the harder a person holds fast to habits the more difficult it is to uproot or cancel them. Unawakened persons often become defensive and use justifications to hold on to their habits, refusing to change, saying e.g.: 'I insist on doing things this way; I don't care if others want me to behave otherwise.' For this reason, we should take advantage of people's habits and routine behaviour to benefit these people themselves.

Most people live their lives by following habitual patterns. At the same time human beings need to receive an education and they are generally amenable to training. In order to effectively train people, one needs skill as well as a system of training that accords with nature.

ในการฝึกซึ่งต้องสอดคล้องกับธรรมชาติ บางทีก็เห็นเหนื่อยพอสมควร ถ้าเขาลงเคยชินอย่างไรแล้วก็แก้ยาก เรายอมรับความจริงนี้เสียก่อน เมื่อเรายอมรับความเคยชินเป็นสำคัญแล้ว เราก็ใช้ความเคยชิน เป็นการฝึกขั้นแรก คือฝึกให้เป็นพฤติกรรมเคยชิน โดยถือว่าต้องสร้างวินัยให้เป็นพฤติกรรมเคยชิน

วิธีที่ ๑ นี่ก็คือ เมื่อเขาเริ่มต้นชีวิต เข้าสู่สังคม เข้าสู่ชีวิตใหม่ เข้าสู่หมู่ใหม่ เราก็ถือโอกาสตอนนั้น โดยรู้ทันความจริงว่าคนเรา เมื่อมีชีวิตอยู่เขาต้องมีการเคลื่อนไหว เขาจะมีการเคลื่อนไหว คือ มีพฤติกรรมนั้น ในเวลาที่เจอประสบการณ์ หรือมีสถานการณ์เกิดขึ้น ซึ่งเขาจะต้องมีปฏิกิริยาตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่ง คือเขาจะต้อง ทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เคลื่อนไหวอย่างใดอย่างหนึ่ง มีพฤติกรรม อย่างใดอย่างหนึ่ง และเมื่อเขาทำอย่างใดอย่างหนึ่งลงไปแล้ว เมื่อ เขาเจอสถานการณ์อย่างนั้นอีก เขาก็มีแนวโน้มที่จะทำพฤติกรรม อย่างนั้นซ้ำอีก พอทำอย่างนั้นหลายครั้งเข้า แล้วเขาก็จะชิน และ พฤติกรรมอย่างนั้นก็กลายเป็นพฤติกรรมเคยชินของเขา

ก่อนที่จะเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชินนั้น ถ้าพฤติกรรมที่เขา ทำครั้งแรกเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดี ก็เท่ากับว่าเขาเสียเปรียบหรือเริ่ม เสียโอกาสแล้ว แล้วก็มีหวังว่าพฤติกรรมนั้นจะกลายเป็นพฤติกรรม เคยชินของเขาต่อไป ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ที่นี้พอ เคยชินแล้ว คราวนี้เราก็ลำบาก แก้ไขยาก เขาก็จะมีพฤติกรรม เคยชินอย่างนั้นติดตัวไป ฉะนั้น เพื่อชชิ่งให้เกิดพฤติกรรมที่ดีไว้ก่อน และกันพฤติกรรมที่ไม่ดีไม่ให้เกิดขึ้น เราปรับเอาพฤติกรรมที่ดีที่เรา

This can admittedly be a challenging and tiring process. As mentioned above, it can be difficult to undo people's deep-seated habits. Once we acknowledge the importance of habitual behaviour, we use habits as a preliminary form of training. We actually promote habitual behaviour by setting down a code of conduct and encouraging people to observe this code in a routine fashion.

Here, early on in a person's life, or when a person enters a new community, we take the opportunity to provide him or her with instruction, by applying our understanding that life entails active engagement and decisive behaviour. When people encounter things in the world, or when they face specific situations, they will respond and behave in particular ways. When they encounter the same situation again they will have a proclivity to repeat the same behaviour. When these actions are frequently repeated they become habits; the person's behaviour becomes habitual.

If a person's first response to a situation is unskilful or unwholesome—before habitual behaviour is formed—this is tantamount to being at a disadvantage or squandering an opportunity. It is quite likely that this initial, undesirable response will develop into a habit. If this does become habitual, ingrained behaviour we are in trouble, since it is difficult to rectify. In order to seize the opportunity, by generating positive actions and preventing negative actions, we should hasten to introduce wholesome habitual behaviour, which is incorporated into

เรียกว่าวินัย คือพฤติกรรมเคยชินที่ดีเข้าไปให้เสียก่อน พอพฤติกรรมที่ดีเข้าไปเป็นตัวเลือกที่ ๑ และเขาจับเอาพฤติกรรมนั้นได้แล้ว ก็มีแนวโน้มว่าพอเจอสถานการณ์อย่างนั้นครั้งที่ ๒ เขาก็จะทำอย่างนั้น พอ ๓-๔ ครั้ง คราวนี้ลงตัวแล้วกลายเป็นพฤติกรรมเคยชินที่ดี คราวนี้ก็สบายแล้ว ฉะนั้นจึงควรใช้วิธีพื้นฐานในการสร้างวินัยซึ่งไม่ต้องลงทุนลงแรงอะไรมากนัก ถ้าเราไม่ทำเราก็ต้องเสียโอกาส ถึงอย่างไรมันก็ต้องเคยชินไปทางใดทางหนึ่งอยู่แล้ว เราก็จึงให้ชินไปในทางที่ดีเสียเลย ฉะนั้นจึงเอาพฤติกรรมเคยชินมาเป็นพื้นฐาน เป็นวิธีการเบื้องต้นในการสร้างวินัย โดยการทำให้เกิดพฤติกรรมเคยชินที่ดี

หลักการนี้ใช้ได้กับเด็กๆ เพราะเขาเพิ่งเข้ามาสู่โลก ยังไม่มีพฤติกรรมเคยชินอะไรทั้งนั้น เราก็เริ่มให้อันที่ดีเข้าไปเสียก่อนเลย ฉะนั้นตัวแบบจึงมาจากพ่อแม่ ถ้าพ่อแม่มีวินัยดีก็มีหวังว่าลูกจะมีวินัยดีด้วย เมื่อมีคนมาเข้าสู่ชุมชนใหม่ มาโรงเรียนใหม่ ถ้าคนที่อยู่ก่อนประพฤติก็น้อยๆ คนที่มาใหม่ก็พลอยตามไป ในเวลาที่มีสถานการณ์อย่างนี้ๆ คนทำงานเก่า หรือหัวหน้าเคยทำกันอย่างไร คนที่มาทำงานใหม่ก็จะทำตามอย่างนั้น แล้วเขาก็จะเคยชินต่อไป เขาก็จะทำอย่างนั้น มีพฤติกรรมอย่างนั้น โดยไม่ต้องคิดไม่ต้องรู้ตัว เพราะฉะนั้นถ้าหัวหน้างานเป็นคนมีปัญญา มีสติสัมปชัญญะดี ก็รับนำทางพฤติกรรม ที่พึงประสงค์ในตอนแรกให้ดี พอได้ทำอย่างใดแล้วคนใหม่นั้นก็จะติด เกิดเป็นพฤติกรรมที่เคยชิน เป็นวินัย ก็สบายไปเลย แต่ถ้าตอนแรกไม่ใช่โอกาส มัวปล่อยยให้เขามีพฤติกรรมเคยชินอย่างอื่นไปแล้ว คราวนี้ก็จะแก้ไขได้ยาก ต้องยุ่งยากลำบาก

a code of ethics (*vinaya*). When the wholesome response becomes the first option, and the person embraces this behaviour, it becomes part of his or her disposition to act in this way when encountering the same situation a second time. And when the action is repeated several more times, it develops into wholesome habitual behaviour. Here one can rest at ease. Using this basic method of establishing a code of conduct can be done without investing much effort. Otherwise we may miss a valuable opportunity. Whatever the circumstances, people will naturally develop habitual behaviour. Here we seize the chance to create wholesome habitual patterns. We use habitual behaviour as a foundation. Generating wholesome habits is thus a preliminary means for establishing a social discipline.

This principle is particularly effective with children, who have just entered the world and have not yet formed habitual patterns of behaviour. We can introduce wholesome qualities to them from the beginning. Children's first role models are their parents. If the parents are well-disciplined it is likely that their children will follow their example. And when the children enter a new community, e.g. a school, they will tend to conform to the behaviour of those students who have enrolled before them. Similarly, when people enter a new workplace, they will generally follow the behaviour of those employers and employees already working in that institution. This behaviour will develop into a habit without them being fully conscious of what is happening. If a boss or director is insightful and circumspect, he or she will act as a guide and leader in introducing favourable and positive behaviour to the employees. New workers will identify with this behaviour and it will become part of their routine and familiar form of conduct, creating an easeful, relaxed work situation. If, however, one misses this opportunity and allows people to develop unskilful habits,

ใจเรื่อยไป

- ใช้วินัยที่ลงตัวแล้วคือวัฒนธรรมมาช่วย

วัฒนธรรมก็มาช่วยในเรื่องนี้ เพราะวัฒนธรรมเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่สร้างวินัยแบบพฤติกรรมเคยชิน เช่นพ่อแม่พาเด็กไปในสถานที่ที่ต้องให้บริการแก่คนจำนวนมาก พ่อแม่ไปเข้าแถวรอคิวเด็กก็ไปเข้าแถวด้วย พอเจอครั้งแรกแกก็เข้าแถว ต่อไปครั้งที่ ๒ เด็กก็เข้าแถว ต่อไปครั้งที่ ๓ ก็เข้าแถว จากนั้นเด็กก็เข้าแถวรอคิวเองโดยไม่ต้องตั้งใจฝึก ไม่ต้องไปสอนให้ปากเปียกปากแฉะ วัฒนธรรมเข้าแถวก็มีมาเองจากการถ่ายทอดตามความเคยชิน นี่คือนวินัยที่กลายเป็นวิถีชีวิต

ถ้าในหมู่คณะของเราปฏิบัติอะไรให้วินัยลงตัวเป็นวัฒนธรรมไปแล้ว คนที่เข้ามาสู่วัฒนธรรมนั้น สุ่มชนนั้นใหม่ ก็จะเป็นไปอย่างนั้นเอง เพราะฉะนั้นสำหรับพฤติกรรมเคยชินโดยวิธีของวัฒนธรรมนี้ ในสังคมที่เขาสร้างสรรค์ถ่ายทอดเรื่องระเบียบวินัยมาก่อน เขาก็ได้เปรียบ เพราะว่าคนรุ่นหลังเข้าสู่วินัยโดยติดพฤติกรรมเคยชินไปเอง แต่ถ้าเรายังไม่มีวัฒนธรรมอย่างนั้น เราก็ต้องอาศัยมีผู้นำที่รู้หลักการอันนี้แล้วนำไปใช้ อย่างไรก็ตาม อันนี้เป็นวิธีพื้นฐานเท่านั้น ต้องพูดถึงวิธีอื่นต่อไป

- สร้างวินัยให้ได้ผลด้วยระบบสัมพันธ์ขององค์กรรวม

การฝึกวินัย(คือฝึกให้เป็นนิสัย)นั้น จะได้ผลดีต้องอาศัยระบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการกันด้วย

the situation will be difficult to rectify; one will face constant trouble and turmoil.

B. Applying Pre-established Traditional Codes of Conduct

Tradition can be helpful in this context because it acts as one condition for establishing habitual forms of behaviour. Take for example an occasion when parents take their child to a place providing public service to many people. If the parents wait in the queue with the other people the child will follow suit. The family may visit this place several times and each time the child will wait in line with the parents. Later, the child will enter the queue automatically, without requiring any explanation or reminder. Waiting in a queue is a pre-established tradition and custom. This is an example of a code of conduct naturally integrated into people's everyday way of life.

If a specific code of conduct has become a tradition or custom within a specific community or society, people who newly enter this community will automatically adopt such behaviour. Therefore, those societies that have established and transmitted an effective code of discipline are at an advantage in generating wholesome habits through the use of tradition. Later generations will engage with the codes of discipline through a natural process of adopting these traditional forms of behaviour. If, however, a society lacks traditional customs, it will have to rely on social leaders who are aware of these principles to establish and apply codes of conduct. Using tradition in this way is another basic form of maintaining social discipline.

C. Establishing a Social Discipline by Way of an Integrated System

For a training in social discipline (i.e. moral education) to be successful it must rely on a system of integrated factors working in unison. This

คือเป็นระบบองค์รวมที่องค์รวมจะต้องประสานกัน หมายความว่าในการฝึกฝนพัฒนามนุษย์หรือการศึกษานี้จะต้องให้องค์ประกอบ ๓ ส่วน คือด้านพฤติกรรม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา ประสานไปด้วยกัน ทำให้เกิดองค์รวมที่สมบูรณ์ แล้วสิ่งที่ฝึกนั้นก็จะเป็นชีวิตจริงของเขา ฉะนั้นเวลาเราฝึกทำอะไรอย่างหนึ่งจึงต้องดูทั้งสามด้าน คือ

๑. ด้านพฤติกรรม ถ้าเขามีพฤติกรรมที่ดีด้วยความเคยชิน ก็ดีแล้ว

๒. ด้านจิตใจ ถ้าเขามีความพึงพอใจ หรือมีความสุขในการทำพฤติกรรมนั้น พฤติกรรมนั้นจะมั่นคงยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นทางด้านจิตใจ จะต้องคอยดูว่าทำอย่างไรจะ让他ตั้งอยู่ในวินัยด้วยความสุข มีความพึงพอใจ

๓. ด้านปัญญา ถ้าเขามีความรู้เข้าใจเหตุผล มองเห็นคุณค่า มองเห็นประโยชน์ของการกระทำหรือพฤติกรรมนั้น ความรู้ความเข้าใจนั้นก็มาหนุนองค์ประกอบฝ่ายจิตใจ ทำให้เขายังมีความพึงพอใจและความสุขในการปฏิบัติตามพฤติกรรมนั้นยิ่งขึ้นไปอีก

ทั้งด้านปัญญาคือความรู้ความเข้าใจนั้น และด้านจิตใจคือความสุขความพอใจ ต่างก็มาหนุนให้พฤติกรรมดีงามนั้นยิ่งหนักแน่นมั่นคงลงตัว

ฉะนั้น องค์ประกอบสามส่วนนี้จึงเสริมซึ่งกันและกัน พฤติกรรม สภาพจิตใจ และปัญญา สามอย่างนี้จะต้องพัฒนาด้วย

integrated system depends on the coordination and collaboration of its inherent parts. In spiritual training or human development, three factors, i.e. external conduct, state of mind, and wisdom, must act in concert to bring about an integrated, complete whole. Developing these three factors then lies at the heart of a person's life. When providing people with spiritual training it is therefore imperative that we pay close attention to these three aspects of life:

1. Conduct (*sīla*): if people's normal, routine behaviour is skilful and exemplary, things may be considered basically all right.
2. State of mind (*citta*): if people are satisfied and happy with their wholesome behaviour, it will become increasingly stable and reliable. In regard to mental states, or to the state of a person's mind, it is thus vital for people to experience joy and satisfaction when observing a moral code.
3. Wisdom (*paññā*): if people possess a rational understanding of their behaviour, recognizing its value and benefit, this understanding will further bolster the mental factors of joy and satisfaction.

Both of these aspects—a wise understanding and mental satisfaction—help to steady and balance people's wholesome behaviour.

These three factors are thus mutually supportive and must be cultivated in unison. If one goes about this process in a rigid or

กัน ถ้าทำไปที่อๆ อาจจะกลายเป็นการบังคับ ถ้าการบังคับเกิดขึ้นจิตใจของคนไม่มีความสุข พอจิตใจของคนไม่มีความสุข เขาจะทำได้ด้วยความจำใจ และพร้อมที่จะละเมิด แล้วต่อไปก็อาจจะเกิดปัญหาที่นี้ถ้าไม่ทำด้วยปัญญา ต่อไปเขาเรียนรู้ไปทางอื่น เขาไม่เห็นเหตุผลในเรื่องนี้ เขาก็สงสัย ทำให้เขาเกิดความลังเลที่จะทำ ฉะนั้นต้องให้ได้ทั้ง ๓ ส่วน นี่คือต้องมีทั้ง ศิล สมาธิ ปัญญา จะต้องฝึกวินัยให้ได้ องค์ประกอบสัมพันธ์กันพร้อมทั้ง ๓ ด้านนี้

- สร้างวินัยโดยใช้ปัจจัยอื่นช่วยเสริม

วินัยจะทำให้เกิดความสุข และประพฤติปฏิบัติด้วยความพึงพอใจ โดยใช้ปัจจัยอย่างอื่นมาช่วยอีกก็ได้ เช่นมีกัลยาณมิตร ขอยกตัวอย่างว่า ถ้าครูอาจารย์น่ารักทำให้เด็กมีความอบอุ่นสบายใจ เด็กก็อยากจะเชื่อฟังครูอาจารย์ที่เขารักเคารพ และศรัทธา นั้น พอพูดอะไร ลูกศิษย์ก็อยากทำอยู่แล้ว และเขาก็มีความสุขที่จะทำตามด้วย วินัยก็เกิดได้ง่าย เพราะฉะนั้น ศรัทธา และความรัก จึงเป็นปัจจัยสำคัญ ศรัทธาและความรักนี้พ่วงอยู่กับความมีกัลยาณมิตร แต่อันนี้ที่จริงเป็นองค์ประกอบที่จะมาเสริม เอามาพูดแทรกเสียก่อนเพื่อยกตัวอย่างให้เห็น

ความเป็นกัลยาณมิตร เป็นตัวเสริมในการสร้างวินัยจากพฤติกรรมที่เคยชินได้โดยทำหน้าที่หนุนองค์ประกอบทั้ง ๓ ด้าน คือ

- เป็นต้นแบบที่ดีของพฤติกรรม (ศีล)
- มีความรัก ทำให้เกิดความอบอุ่น มีความเป็นกันเอง

ignorant way, one may simply create a system of coercion. If people feel coerced they will not experience joy. Devoid of joy, people will act unwillingly and with resentment, liable to disobey rules and precepts, potentially causing problems. Moreover, if one is unsuccessful at fostering wise discernment, people may develop misunderstandings, failing to see the significance and validity of following an ethical code. They will then begin to doubt and waver before acting. It is thus necessary to introduce all three factors, of upright conduct, inner satisfaction, and wise discernment. A training in moral discipline requires the full integration of these three factors.

D. Establishing a Code of Conduct by Using Supporting Factors

An ethical code is able to produce joy and satisfaction by relying on other factors besides wise discernment. One example is having good friends. For instance, if a teacher is endearing and able to make students feel at ease, they will want to pay attention to what she says out of a sense of respect, admiration, and love. The students will on the whole find joy and satisfaction in complying with that which the teacher recommends. In such a situation it is easy to create a code of conduct. These vital factors of confidence and devotion are linked to good friendship (*kalyāṇamittatā*).

Good friends and teachers support the setting down of a social discipline based on habitual behaviour by bolstering the three factors mentioned earlier:

- They act as virtuous role models for behaviour (*sīla*).
- They provide love and affection, bringing about reassurance,

พร้อมทั้งศรัทธาและความสุข (จิตใจ)

- กัลยาณมิตร รู้เหตุผล สามารถบอกได้ว่าทำอย่างนั้นแล้วมีผลอย่างไร ทำให้เด็กเข้าใจเหตุผลและเห็นคุณค่าในสิ่งที่ทำ (ปัญญา)

- สร้างวินัยด้วยแรงหนุนของสภาพจิตใจ

อีกวิธีหนึ่งซึ่งเอาปัจจัยด้านจิตใจมานำคือการตั้งเป็นอุดมคติในจิตใจ ทำให้ใจมีความฝักใฝ่มุ่งมั่นอย่างแรง เช่นชนชาติหนึ่งตั้งเป้าหมายไว้ผืนว่า ชาติเราจะต้องยิ่งใหญ่ มีชื่อเสียงปรากฏไปทั่วโลกว่าเป็นชาติที่มีวินัย เพื่อให้ชาติของเรายิ่งใหญ่ ขอให้คนของเราปฏิบัติอย่างนี้ๆ ด้วยความที่มีเป้าหมายอย่างแรง เป็นอุดมคติ ใฝ่ตั้งใจจริงอย่างนี้ ก็ทำให้คนปฏิบัติตามวินัยได้ แต่วินัยแบบนี้อาจจะทำให้เลยเถิด เช่นใช้กิเลสรุนแรง ทำให้คนมีความภูมิใจว่า หมู่คณะของเรา นี่ยอดเลย การใช้วิธีการนี้มักทำให้เกิดความคิดเปรียบเทียบ และมักจะนำมาปลุกใจกันว่า หมู่คณะของเรารักษา วินัย มีวินัยดี เห็นไหม เทียบกับโรงเรียนอื่นโน้น โรงเรียนของเรา มีชื่อเสียง ใครๆ ก็นิยม ไปไหนก็มีเกียรติ เราก็ภาคภูมิใจตัวเองว่า โรงเรียนของเราเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียง มีเกียรติ มีวินัย ถ้าใช้วิธีเร้าอย่างนี้ ท่านเรียกว่าเร้ามานะ

มานะในระดับต้นๆ นี่เป็นความภูมิใจ แต่ถ้าแรงไปจะกลายเป็นดูถูกดูหมิ่นคนอื่น ตลอดจนเป็นการแข่งขันแย่งชิงความเป็นใหญ่ มุ่งความเด่นความดัง ซึ่งมีภัยอันตรายอยู่ด้วย เพราะฉะนั้น ถ้าจะ

intimacy, confidence, and joy (*citta*).

- They possess an understanding of causality, able to explain to their protégés or pupils the effects of their actions, to instil sound judgement and wise evaluation (*paññā*).

E. Establishing a Code of Conduct by Way of Motivation and Inspiration

Another method of using mental factors is to establish social ideals, generating will-power and commitment in people. For instance, a nation may set a target longing for national distinction and superiority, with such proclamations as: ‘Our nation must be great. May we be universally famed for our discipline and social order! May we fervently pursue this ideal with conviction and determination!’ This can be an effective method for inducing people to follow a social discipline, but there is a danger that it becomes excessive and overzealous, drawing on the mental defilement of pride. People may think: ‘Oh! How fantastic our country is!’ This method generally creates an attitude of comparing oneself to others, rousing such thoughts as: ‘How orderly and decent our community is for maintaining such a moral discipline! Compared to that academic institution over there, we are celebrated, honoured, and respected! We are so proud of being an eminent, respectable school!’ Using such a method of rousing emotion is sometimes none other than a means of inciting conceit (*māna*).

Initially, *māna* is simple pride, but if it intensifies it becomes disparagement of others, vying for prominence, and thirsting for fame, which is fraught with peril. Therefore, if one opts for this method, one

ใช้มันก็ใช้ได้แต่ในขั้นต้น แล้วต้องรีบเปลี่ยนไปใช้ปัจจัยตัวอื่นที่เป็นฝ่ายดี ถ้าใช้มานะตลอดไป จะก่อให้เกิดปัญหาในระหว่างมนุษย์ คือรักษากลุ่มของตัวเองได้ แต่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งกับกลุ่มอื่น แล้วทำให้เกิดสภาพจิตไม่ดี คือการดูถูกดูแคลน ความทะนงตัว หยิ่งลำพอง ตลอดจนการคิดกำจัดคนอื่นต่อไปอีก ไม่ประกอบด้วยปัญญาที่แท้จริง บางสังคม บางประเทศ บางกลุ่มก็รักษาวินัยด้วยมานะนี้ แม้แต่ทำคุณความดีอื่นๆ ก็ด้วยมานะนี้ เป็นการทำตนให้อยู่ในระบบการแข่งขันไปในตัว อย่างน้อยก็ต้องอาศัยความรู้สึกภูมิใจเข้าช่วย และเมื่อภูมิใจในกรณีอย่างนี้แล้วก็มักจะต้องพอง วิธีนี้ทางธรรมจึงไม่สนับสนุน ถ้าจะใช้ก็ต้องระวัง โดยรีบสร้างปัจจัยที่ดีมาสืบทอดต่อไปอย่างที่กำลังกล่าวแล้ว

- สร้างวินัยโดยใช้กฎเกณฑ์บังคับ

อีกวิธีหนึ่งคือการสร้างวินัยโดยใช้กฎหมาย หรือกฎเกณฑ์ บังคับควบคุม โดยมีการลงโทษ วิธีนี้ก็สร้างวินัยได้แต่เป็นวิธีที่ไม่ดี และไม่ถูกต้อง ไม่เข้ากับหลักการของธรรม เป็นวิธีการที่ไม่ถูกธรรม คือไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงของกฎธรรมชาติ มนุษย์จะมายึดเยียดเอาศีลใส่ให้แกกันไม่ได้ ศีลเกิดจากการฝึกให้มีขึ้นในตัวคน ฉะนั้นการกดหรือบีบบังคับนี้ ถ้าอำนาจยังอยู่ก็อยู่ได้ แต่พออำนาจที่กดบีบหมดไปเมื่อไร คนก็จะละเมิดวินัย คราวนี้ยิ่งปั่นป่วนเสียหายหมด ฉะนั้นในสังคมที่อยู่ได้ด้วยกฎข้อบังคับ แล้วใช้อำนาจบีบบังคับกัน ถึงแม้จะมีวินัยอยู่ได้ แต่เมื่อไรอำนาจที่กดบีบนั่นหายไป

should use it only as a preliminary measure and then hasten to replace it with other more wholesome means. If one relies on conceit throughout, problems between people will arise. One will be happy to defend one's own group, but there will likely be conflict with other groups. Moreover, negative mind states will multiply, e.g. disdain, arrogance, vanity, hostility, etc. This method lacks true wisdom. Some communities, societies, and even nations maintain moral discipline using this method. They even promote other forms of virtue and goodness through boosting self-importance and pride. But by doing this one is caught within a competitive system. At the very least one must rely on pride, which almost always turns into some form of arrogance and conceit. For this reason this method is generally not encouraged in the Buddhist teachings. If it is used one should do so cautiously, hastening to replace it by more wholesome means, as mentioned above.

F. Establishing a Code of Conduct by Using Constraining Rules and Regulations

Another means of establishing social discipline is by applying rules, regulations, laws, etc. to control people and to punish them when these laws are violated. It is possible to establish social discipline this way, but this method is unskilful, misguided, and incompatible with Dhamma principles, i.e. it is in conflict with the laws of nature. It is impossible for true morality to be crammed down people's throats. Moral virtue only arises through cultivating it within one's own heart. Coercion and intimidation work as long as the authoritative power reigns; but once this power is absent people will tend to transgress the rules and regulations. When this happens there is even more unrest and damage. Although societies using coercive laws enforced by a higher authority are often ordered and disciplined, whenever the

สังคมนั้นก็ปั่นป่วนอีก ไม่ได้ผลอย่างแท้จริง

อย่างไรก็ตาม การใช้กฎเกณฑ์ข้อบังคับนี้ บางครั้งได้ผล ในเมื่อกฎเกณฑ์นั้นไม่บีบบังคับรุนแรงเกินไป และมีช่วงเวลายาวพอที่จะให้คนผ่านเข้าสู่ความเคยชินจนเขาไม่รู้ตัว พอกลายเป็นความเคยชินไปแล้ว ก็เข้าสู่กฎธรรมชาติตามวิธีแรก คือเป็นวินัยพื้นฐานที่เกิดขึ้นโดยการสร้างพฤติกรรมเคยชิน มันกลายเป็นเรื่องของความเคยชินตามธรรมชาติ ที่มารับทอดจากการใช้อำนาจบีบบังคับ อันนั้นต่างหากที่ได้ผล

การใช้กฎหมายหรือกฎเกณฑ์ข้อบังคับมาฝึกวินัยให้คนมีศีลนี้ มีวิธีที่จะทำให้ได้ผลได้ โดยต้องไม่ให้อยู่แค่เป็นการใช้อำนาจกดบีบบังคับและลงโทษ แต่ต้องให้จิตใจของคนเกิดความรู้สึกลำบากว่าเป็นการฝึก โดยให้เขารู้เข้าใจมองเห็นเหตุผลและประโยชน์ของการปฏิบัติตามกฎข้อบังคับนั้นๆ ความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกในการฝึกนี้จะทำให้เขาเกิดมีความพึงพอใจหรือความเต็มใจขึ้นมาในระดับหนึ่งที่จะทำตาม และก็ทำให้ได้ผล ซึ่งก็คือทำให้เข้าสู่ระบบการศึกษาที่แท้จริง โดยมีองค์ประกอบสามส่วน คือพฤติกรรม สภาพจิตใจ และปัญญา เข้ามาประสานกัน

วินัยในฐานะเป็นองค์ประกอบของประชาธิปไตย

การฝึกวินัยนี้ มีความหมายอีกอย่างหนึ่งด้วย คือเราถือว่าวินัยเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของประชาธิปไตย ถ้าไม่มีวินัยประชาธิปไตยก็ตั้งอยู่ยาก เพราะประชาธิปไตยเป็นการปกครองของ

dictatorial power ends the society tends to fall into turmoil. The measures used to impose discipline end up being fruitless.

In some cases the use of such rules and regulations can be effective if the sense of constraint and obligation is not overly severe or harsh, and if there is an adequate span of time for people to develop habitual patterns of behaviour, often unconsciously. The process then dovetails with the natural law conforming to the first method described earlier, i.e. the method by which a basic social discipline is created by forming habits. The natural process of habitual behaviour thus takes over from a system of exerting dictatorial power. In this case this method of constraint is effective.

Using rules and laws when teaching a social discipline and instilling moral conduct can be successful without needing to resort to coercive power and meting out punishment. Here, people need to appreciate that they are engaged in a form of spiritual training, and recognize the purpose and value of complying with these rules and regulations. An understanding and awareness of their practice and training will generate contentment and a willingness to comply. People will receive the benefits of engaging in a genuine system of training, in which the three factors of conduct, state of mind, and wisdom are in harmony.

Social Discipline as an Element of Democracy

There is another dimension to training in a social discipline (*vinaya*), namely that social discipline is a fundamental aspect of democracy. Without social discipline it is difficult for democracy to be stable, because democracy is rule and governance by the citizens of a country

ประชาชน ประชาชนปกครองกันเอง ประชาชนจะปกครองกันเองได้ ประชาชนทุกคนต้องปกครองตนเองได้ คนที่ปกครองตนเองได้คือ คนที่มีวินัย คนที่ไม่มีวินัยจะปกครองตนเองไม่ได้ เมื่อปกครองตนเองไม่ได้แล้ว จะไปร่วมกันปกครองเป็นประชาธิปไตยได้อย่างไร ประชาธิปไตยก็ไปไม่รอด

สรุป ประชาธิปไตยคือการปกครองของประชาชนที่แต่ละคนปกครองตนเองได้

การที่จะทำให้คนปกครองตนเองได้ ต้องทำให้คนมีวินัย คือ มีศีล หรือตั้งอยู่ในวินัย แต่สาเหตุของความขาดวินัยอย่างหนึ่งมันมาจากปัญหาเกี่ยวกับหลักการของประชาธิปไตยเสียเอง กล่าวคือ มีองค์ประกอบอยู่อย่างหนึ่งที่สำคัญมากของประชาธิปไตยคือเสรีภาพทีนี้ ถ้าคนเข้าใจความหมายของเสรีภาพไม่ถูกต้อง เสรีภาพนั้นก็จะมาขัดแย้งกับวินัย เหมือนกับในบางสังคมที่มีปัญหาการขาดวินัยเกิดขึ้น เพราะคนไปยึดถือเสรีภาพในทางที่ผิด คือไม่เข้าใจถึงความหมายของเสรีภาพ นี่กว่า เสรีภาพ คือการทำได้ตามใจชอบ เพราะฉะนั้นการตามใจตนเองได้ ทำตามใจชอบได้ ก็คือการมีเสรีภาพแล้วบอกว่าเสรีภาพคือองค์ประกอบของประชาธิปไตย เมื่อเข้าใจเสรีภาพอย่างนี้ วินัยก็มีไม่ได้ กลายเป็นว่า คนพวกนี้ เอาข้ออ้างจากหลักการของประชาธิปไตยมาทำลายประชาธิปไตย ฉะนั้นเมื่อคนไม่เข้าใจสาระของประชาธิปไตยก็เกิดความขัดแย้งในตัวเอง นี่คือการเข้าใจความหมายของเสรีภาพผิด

themselves. For this rule to be possible, each adult individual in the society must be able to govern and manage him- or herself. Those who are able to do this are those who are well-disciplined. Those who lack discipline and restraint are unable to manage their own affairs. If one lacks self-discipline and self-restraint, how can one effectively participate in a democratic government? If democracy is run by such undisciplined people, it will not survive.

In sum, true democracy is the rule and governance by those people who are capable of controlling and managing themselves.

To enable people to manage their own affairs, one must first establish them in a code of ethics, i.e. to be endowed with virtuous conduct and to be disciplined. One of the sources of indiscipline, or nonobservance of a code of ethics, however, is connected to a vital aspect of democracy itself, i.e. freedom. If people misunderstand the true meaning of freedom, freedom will be at odds with social discipline. For instance, some societies are plagued by a disregard of moral discipline due to people holding wrong views about freedom, i.e. they fail to understand the true essence of freedom. Instead, they believe that freedom means following one's own preferences; freedom is equivalent to doing as one pleases. They then go on to claim that this kind of freedom is a necessary component of democracy. With this sort of misunderstanding it is impossible to maintain social discipline. By distorting an essential principle of democracy these people end up destroying democracy. By misinterpreting the essence of democracy people create conflict and discord within democracy itself. This results from an erroneous understanding of the meaning of freedom.

เสรีภาพนั้นไม่ใช่การทำตามชอบใจ เรายักษ์จะให้ความหมายของเสรีภาพในแง่ที่เป็นการทำได้ตามปรารถนา ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย หรือกติกาของสังคมบ้าง การทำได้ตามพอใจเท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นบ้าง แต่นั่นยังไม่ใช่ความหมายที่เป็นสาระของประชาธิปไตย เป็นเพียงความหมายในเชิงปฏิบัติเท่านั้น

ที่จริง เสรีภาพในฐานะที่เป็นหลักการอย่างหนึ่งของประชาธิปไตย ย่อมมีความหมายที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของประชาธิปไตย ประชาธิปไตยนั้นเป็นระบบการปกครองอย่างหนึ่ง การปกครองทุกอย่างมีความมุ่งหมายเพื่อจัดสรรสังคมให้อยู่ดีมีสันติสุข เราเห็นว่าประชาธิปไตยเป็นระบบการปกครองที่ดีที่สุดที่จะให้บรรลุจุดหมายนี้เราจึงตกลงกันให้มีการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยให้ประชาชนร่วมกันปกครอง โดยทุกคนมีส่วนร่วมในการปกครองนั้น และเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการปกครอง เราจึงต้องให้ประชาชนมีเสรีภาพ เพื่อให้ประชาชนเหล่านั้นทุกๆ คนสามารถนำเอาสติปัญญาความรู้ความสามารถของเขาออกมาร่วมสร้างสรรค์สังคม ถ้าคนไม่มีเสรีภาพ สติปัญญาความรู้ความสามารถของเขาก็ถูกปิดกั้นไม่มีโอกาสออกมาร่วมสร้างสรรค์สังคม

โดยนัยนี้ เสรีภาพที่เป็นหลักการของประชาธิปไตย จึงมีความหมายว่าเป็นการมีสิทธิโอกาสที่จะนำเอาศักยภาพของบุคคลแต่ละคน ออกมาช่วยเป็นส่วนร่วมในการเสริมสร้างประโยชน์สุขให้แก่สังคม เสรีภาพที่แท้จริงอยู่ที่นี้ เสรีภาพที่เข้าใจผิดก็คือ การที่แต่ละคนจะเอาแต่ผลประโยชน์เข้าตัวเอง เสรีภาพกลายเป็นมีความ

Freedom is not simply acting according to one's preferences and desires. People often interpret freedom as having one's own way within the permitted boundaries of social laws and conventions, or doing as one likes without violating the rights of others. This interpretation, however, does not accord with the essential principles of democracy. This form of freedom is limited to one aspect of external behaviour.

Freedom is an essential constituent of democracy and it is directly linked with the true objective of democracy. Democracy is a system of government. Every form of government is designed to provide wellbeing and happiness to society. It is widely recognized that democracy is the optimal system of government for achieving this goal. Many countries thus decide to establish democracy so that the people themselves govern together and so that each individual participates in such governance. In order to promote the participation by each citizen to help govern, we must give people independence and freedom so that they can draw on their intelligence and skill in creating a healthy society. If people lack basic freedoms they will not have the opportunity to participate in this way.

In this sense, freedom as an essential principle of democracy refers to each individual having the opportunity and privilege to access his or her capability and potential to share in generating benefits and advantages for the community as a whole. This is true freedom. Sham freedom is where each individual simply seeks personal gain and

หมายความว่า ฉันจะเอาอะไรก็ได้ตามที่ต้องการ แต่ที่จริงนั้น เสรีภาพมีไว้เป็นองค์ประกอบของประชาธิปไตย เพื่อให้การปกครองนั้นสร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่สังคมได้จริง โดยการจัดการเอื้ออำนวยโอกาสให้บุคคล แต่ละคนมาช่วยกันเสริมสร้างสังคมได้

ถ้าบุคคลไม่มีเสรีภาพ ความคิดความเห็น สติปัญญาของเขาก็ไม่มีโอกาสที่จะมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์สังคม แต่เมื่อเขามีเสรีภาพ สติปัญญา ความคิดเห็นที่ดีของเขาก็ออกมาช่วยสร้างสรรค์สังคมที่ดียิ่งขึ้นได้ ประชาธิปไตยก็สำเร็จ แต่ประชาธิปไตยที่ไม่ถูกต้องก็เพี้ยนไป กลายเป็นระบบแก่งแย่งผลประโยชน์ของปัจเจกชน ที่แต่ละคนก็มองเสรีภาพในความหมายว่าฉันจะเอาอะไรก็ได้เอาให้ได้ ถ้าเป็นอย่างนี้ประชาธิปไตยก็อยู่ไม่รอด

ฉะนั้นจะต้องมองความหมายของเสรีภาพใหม่ว่าเสรีภาพคือการมีสิทธิโอกาสที่จะใช้ศักยภาพของแต่ละคนในการมีส่วนร่วมที่จะสร้างสรรค์สังคม อันนี้เป็นความหมายที่แท้จริง เพราะสอดคล้องกับความมุ่งหมายของประชาธิปไตยซึ่งเป็นระบบการจัดตั้งเพื่อสังคม

เรื่องความหมายของศัพท์เหล่านี้จะต้องทำความเข้าใจทั้งนั้น เพราะมีความสำคัญ และสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ถ้าเราเข้าใจพลาด การปลูกฝังคุณสมบัติต่างๆ ก็คลาดเคลื่อนหมด ฉะนั้นการจะปลูกฝังวินัยได้สำเร็จจะต้องสัมพันธ์สอดคล้องกับหลักการอื่นๆ ที่เป็นองค์ประกอบทั้งหลายของประชาธิปไตย ถ้าจะให้วินัยเป็นองค์ประกอบของประชาธิปไตย ทั้งตัวมันเองและองค์ประกอบข้ออื่นๆ ของประชาธิปไตย ก็ต้องมีความหมายที่ถูกต้อง แล้วมาจับสัมพันธ์กันอย่าง

profit, with the attitude: 'I must get what I want!' Genuine freedom in democracy promotes wellbeing for the whole by providing each individual with the opportunity to help build a thriving society.

If people are denied freedom, they will not have the opportunity to apply their ideas, opinions, and knowledge to participate in developing society. In contrast, if they are given freedom their intelligence and constructive opinions can be applied to develop a virtuous society and fulfil the aims of democracy. On the contrary, a flawed democracy becomes corrupted; it turns into a system of rivalry and contention, in which each private individual seeks personal gain. Freedom and liberty are seen primarily as ways to feather one's own nest. When such an attitude is dominant democracy fails.

For this reason it is crucial that we define freedom in a new way, as each individual having the privilege to use his or her potential and abilities while taking part in developing society. This is the true meaning of freedom, compatible with the aims of democracy, a system set up for the benefit of society.

It is useful to clarify the definitions of some of these terms, because of their importance and because they are interrelated. If we misconstrue the gist of these terms, our cultivation of various virtues will likely miss its mark. Successfully establishing a social discipline must go hand-in-hand with other principles connected to democracy. For a social discipline or code of conduct to be an integral part of democracy and its attendant aspects, one must define 'discipline' (*vinaya*) and 'freedom' (*serī-bhāva*) correctly. Finally, these various factors must be combined into a coherent whole. Only then will one bring about true integration.

สอดคล้องกลมกลืน มันจึงจะประสานกันไปได้ ฉะนั้นเสรีภาพจึงเป็นคำหนึ่งที่จะต้องเข้าใจความหมายให้ถูกต้อง

เมื่อเข้าใจความหมายของเสรีภาพถูกต้องแล้ว ก็จะทำให้เห็นว่า วินัยเป็นการจัดสรรโอกาสที่จะทำให้เสรีภาพของเราอำนวยความสะดวกเป็นประโยชน์แก่กุลแก่สังคมได้อย่างแท้จริง แล้วคนก็จะมีใจยินดีที่จะประพฤติตามวินัย ทำให้เกิดความเคารพกฎเกณฑ์กติกา คือเคารพวินัยนั่นเอง

ความหมายของวินัย

พัฒนาไปตามการพัฒนาของคน

กฎกติกานั้น มีขึ้นมาเพื่ออะไร กฎกติกาเป็นส่วนของสังคม มีขึ้นมาเพื่อผลประโยชน์แก่สังคม เพื่อชีวิตแต่ละชีวิตที่จะมาอยู่ร่วมกันด้วยดี โดยมีโอกาสที่จะดำเนินไปได้อย่างสะดวกคล่องตัวดังที่กล่าวแล้วตั้งแต่ต้นว่า วินัยเป็นเครื่องจัดสรรโอกาส เพราะฉะนั้นกฎเกณฑ์กติกาโดยสาระที่แท้ จึงเป็นเครื่องมือจัดสรรเอื้ออำนวยโอกาสนั่นเอง และมันจึงสัมพันธ์โดยตรงกับเสรีภาพ

ฉะนั้น เมื่อเราเริ่มพัฒนาคน ความเข้าใจความหมายของวินัย กฎเกณฑ์ กติกา ก็จะค่อยๆ พัฒนาไปด้วย

ตอนแรก คนไม่มีความพร้อมเพราะไม่มีปัญญา ไม่มีความเข้าใจเหตุผล พอเห็นกฎเกณฑ์กติกาของสังคม ก็เห็นเป็นเรื่องบีบบังคับตน กีดกันการที่ตนจะทำอะไรตามชอบใจ ฉะนั้นสำหรับคนที่ยังไม่พัฒนาวินัยจะมีความหมายเป็นเครื่องบังคับ ตลอดจนถึงชาว

When one understands the genuine meaning of freedom one recognizes that a social discipline provides us with the opportunity to truly use our freedom to benefit society. Endowed with this understanding, people will be glad to comply with a social discipline; they will respect ethical guidelines set down by their society.

A Social Discipline Evolves in Line with Human Development

What is the purpose of setting down a social code of conduct? Codes of conduct are set down for the benefit of the community at large, for the collective wellbeing of each member of the community, so that he or she may live comfortably and at ease. As mentioned above, a code of conduct provides people with the valuable opportunity of building a healthy society. At heart, an ethical code is an instrument providing people with such an opportunity and is thus directly related to freedom and self-determination.

As people become more engaged in spiritual development (or as a society becomes more ‘civilized’), their understanding of social discipline—of moral guidelines and regulations—evolves.

At first, people may not be ready to accept a code of conduct because they lack wisdom and sound judgement. When they encounter a social code of discipline they see it as a form of compulsion, hindering them from acting according to their desires and preferences. People who have not received any spiritual training see social discipline as a constraint, obstructing their personal pleasure. At this stage they are mentally unprepared and lack discernment. They are in conflict with this discipline, acting unwillingly, begrudgingly, with annoyance and distress.

ความพอใจของตัวเองของเขาในขั้นนี้ปัญญาก็ไม่มี จิตใจก็ไม่พร้อม
จำใจ ผืนใจ และซึ่งเคียด หรือไม่ก็ท้อแท้เป็นทุกข์ พุทธกรรมก็ขัดแย้ง

ต่อมาเมื่อเขาเริ่มพัฒนาขึ้น และมองเห็นเหตุผล วินัยจะมีความ
หมายเป็นเครื่องฝึกมนุษย์ในขั้นนี้เขามีปัญญา พอที่จะรู้เข้าใจ
เหตุผลและคุณค่าของกฎเกณฑ์กติกานั้น จิตใจก็ยอมรับ และอาจ
จะเต็มใจ หรือถึงกับมีความสุขที่จะปฏิบัติตาม พุทธกรรมก็สอดคล้อง

ในที่สุด เมื่อมนุษย์พัฒนาดีแล้ว วินัยจะเปลี่ยนความหมาย
เป็นเรื่องของสิ่งหมายรู้ร่วมกัน สำหรับที่จะได้ปฏิบัติถูกต้อง ว่าจะ
ดำเนินชีวิตกันอย่างไร จะอยู่ร่วมกันอย่างไร และจะดำเนินกิจการ
ร่วมกันอย่างไร ซึ่งจะต้องลงตัวเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง จึงจะเป็นไป
ด้วยดี และนี่คือความหมายที่แท้ของกฎเกณฑ์กติกา เหมือนอย่าง
พระอรหันต์ทั้งหลาย แม้จะมีกฎเกณฑ์กติกามากมาย แต่ท่านไม่
รู้สึกเป็นเรื่องบังคับ ไม่ต้องฝืนใจ เพราะเข้าใจเหตุผลและความมุ่ง
หมายว่าที่มีกติกากันนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการอยู่ร่วมกัน จะได้สะดวก
คล่องตัว เพราะไม่อย่างนั้นแล้วก็ไม่รู้ว่าจะเอาอย่างไร แล้วก็จะขัด
ข้องจะวุ่นวาย

ยกตัวอย่างเช่นว่า พระอรหันต์มาอยู่ร่วมกันในวัดสัก ๒๐
ท่าน กระจายกันอยู่องค์ละกุฏิ จะมาฉันพร้อมกันเมื่อไร จะมา
ประชุมกันเมื่อไร ก็ต้องวางข้อตกลงเป็นกติกา เช่นตั้งกติกาว่า เวลา
๐๗.๐๐ น. ตีระฆังให้หมายรู้ว่ามาฉัน เมื่อมาแล้วเวลาจะนั่ง ตกลง
กันว่านั่งเรียงลำดับอย่างนี้ ใครนั่งก่อนนั่งหน้านั่งหลัง ก็ต้องเป็น
ระเบียบวางไว้จึงจะเรียบร้อยสบาย นี่แหละเรียกว่าเป็นกติกาสังคม

Later, when their understanding matures and they gain insight into the law of causality, they recognize ethical codes as forms of spiritual training. At this stage they appreciate the purpose and value of these moral guidelines. Here they are in harmony with the social discipline, accepting it, complying with it willingly, and perhaps even delighting in it.

Eventually, when people are spiritually developed, their understanding of a social discipline (*vinaya*) changes. They will see it as a set of mutually agreed-upon regulations to be followed properly, designed to help guide how people conduct their lives, how they live together well, and how they perform their collective activities. Every society requires some form of decisive standards of living for it to function well. This is the true purpose of ethical codes. Take the case of fully awakened beings—the arahants. Although they follow all sorts of rules and regulations, they do not see them as a form of constraint. They do not need to force themselves to follow these rules because they recognize their purpose and objective, of fostering healthy co-existence between people in society and being conducive to a life of ease and freedom from trouble. Without any social discipline there is only chaos and confusion.

Imagine twenty arahants living in a single monastery, each one residing in his own individual hut (*kuṭī*). In order to decide when to eat together or when to gather for meetings, they need to make an arrangement. For instance, they may agree that at 7am each morning someone will ring the bell as a signal calling everyone together for the meal. They then agree on a seating arrangement, deciding who sits where in the line. For the sake of simplicity and order, there needs to be some system or procedure. This is referred to as a social convention, which even arahants establish amongst

ซึ่งแม้แต่พระอรหันต์ ก็ต้องวางไว้ แต่สำหรับผู้พัฒนาแล้วอย่างนี้ กฎเกณฑ์กติกาทั้งหลายกลายเป็นเพียงเครื่องหมายร่วมกัน เพื่อจัดสรรความเป็นอยู่และกิจการให้เกิดมีโอกาสดำเนินไปอย่างดีงามเรียบร้อยคล่องตัว และท่านเหล่านั้นก็ยินดี เต็มใจที่จะปฏิบัติในขั้นนี้ ท่านผู้ปฏิบัติมีปัญญาเข้าใจเหตุผล ความมุ่งหมาย และคุณค่าโดยสมบูรณ์ และสามารถปรับปรุงกฎเกณฑ์กติกาให้สอดคล้องตามธรรมอยู่เสมอ จิตใจคล้อยไปตามอย่างโปร่งโล่งผ่องใส พุทธิกรรมก็สงบราบรื่น

ฉะนั้น จึงบอกว่าความหมายของวินัยเปลี่ยนไปตามการพัฒนาของมนุษย์ คนที่ยังไม่พัฒนา ไม่มีการศึกษา ก็มองวินัยเป็นเรื่องของการบังคับ พอเริ่มมีการพัฒนาก็มองว่าเป็นเครื่องมือ เพื่อชีวิตในสังคมที่ดีงาม รับการฝึกด้วยใจยินดีเพื่อให้ชีวิตเจริญพัฒนา และสังคมมีสันติสุข พอพัฒนาดีแล้ววินัยก็กลายเป็นเครื่องหมายร่วมกัน สำหรับการเป็นอยู่ร่วมในสังคม เพื่อให้ชีวิตและสังคมประสานสอดคล้องและเกื้อกูลกลมกลืน

ในสังคมประชาธิปไตยที่แท้ วินัยจะเป็นอย่างไร ถ้าเราไม่พัฒนาคน สังคมประชาธิปไตยซึ่งอยู่ได้ด้วยกฎเกณฑ์กติกา ก็จะมีเกิดความขัดแย้งกันระหว่างความหมายของเสรีภาพกับวินัย แล้วสังคมนั้นก็ต้องปั่นป่วน ฉะนั้น ถ้าจะให้คนมีเสรีภาพในความหมายว่า ทำอะไรได้ตามชอบใจเท่าที่ไม่ละเมิดกฎหมาย หรือไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น มนุษย์ก็ต้องวางกฎเกณฑ์กติกามากขึ้นๆ แล้วคนก็ต้องอยู่ด้วยกฎ พออยู่ด้วยกฎต่อไปนาน ๆ เข้า คำว่า กฎ

themselves. Those people who have undergone a spiritual training recognize social disciplines and moral codes as merely conventional notions used to guide people's lives and actions, providing them with the opportunity to live honourably, simply, and smoothly. They find satisfaction and delight to behave in this way. Wise practitioners fully comprehend the purpose, objectives, and value of moral codes, and they are able to adjust them constantly in order to accord with righteous principles. Consistent with this understanding, their minds are bright and joyous and their conduct is even and composed.

It is for this reason that the interpretation and understanding of social discipline (*vinaya*) changes in line with people's spiritual development. Those people who have received no spiritual training see social discipline as a matter of force and constraint. After commencing a training people view social discipline as an aspect of spiritual practice, as a means to foster social wellbeing. They are glad to comply to a code of ethics in order to cultivate their own lives and to bring about peace in their society. When people are spiritually mature, social discipline is seen as merely a shared convention used for communal life, to bring about individual and social harmony and concord.

In a true democracy this final interpretation of social discipline reigns. If the citizens of a democratic society fail to receive spiritual training, although the society will be run by rules, laws, and contracts, there will be an inherent discord and conflict between people's understanding of freedom and understanding of social discipline. The society will be beset by turmoil and unrest. If one interprets freedom simply as acting according to one's personal desires and preferences without breaking any laws or infringing others' rights, society will have to set down an increasing number of rules, i.e. people's lives will

ก็กลายเป็น กต กลายเป็นกตตัน หรือกตบิบบังคับ แล้วกตไปกตมา ในที่สุดสังคมประชาธิปไตย ก็ต้องยุติด้วยการเอากฎหมายแบบนี้ แล้วก็หนีการใช้อำนาจลงโทษไปไม่พ้น ผลที่สุดก็กลายเป็นเผด็จการ ด้วยกฎ/กต ฉะนั้น ประชาธิปไตยนั้นในที่สุด ถ้าคนไม่เข้าถึงสาระ ของประชาธิปไตย ก็จะกลายเป็นเผด็จการชนิดหนึ่ง คือเผด็จการ ด้วยกฎอย่างที่ว่ามาแล้ว

องค์ประกอบร่วมในการเสริมสร้างวินัย

ขอทบทวนเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า ความมีวินัย หรือ ตั้งอยู่ในวินัย ที่เรียกว่าศีลนั้น เป็นแสงเงินแสงทองอย่างหนึ่งของ ชีวิตที่ดีงาม หรือเป็นรุ่งอรุณของการศึกษา

ได้บอกไว้แล้วว่า แสงเงินแสงทองนี้มี ๗ อย่าง เหมือนกับ สเปกตรัม คือแสงนั้นประกอบด้วยสีต่างๆ ๗ สี แสงอาทิตย์ตอน รุ่งอรุณก็ประกอบด้วยแสงเงินแสงทอง ๗ สี กล่าวคือองค์ประกอบ สำคัญ ๗ ประการ ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ แต่ในที่นี้จะไม่พูดหมด เพียงแต่ให้หลักการว่า องค์ประกอบอย่างหนึ่งจะเกิดขึ้นโดยสัมพันธ์ กับองค์ประกอบอื่น ซึ่งจะมาช่วยเสริมกัน ฉะนั้นในการสร้างวินัย เราก็อาศัยองค์ประกอบในชุดของมันนี้มาช่วยหนุน องค์ประกอบ สำคัญที่เกี่ยวข้องใกล้เคียงกัน ขอพูดในที่นี้ ๓ อย่าง คือ

๑. *กัลยาณมิตร* ความมีกัลยาณมิตรนี้ช่วยมาก เพราะเป็น ผู้นำและเป็นแบบอย่าง เริ่มตั้งแต่การช่วยสร้างพฤติกรรมเคยชิน

กัลยาณมิตรเป็นบุคคลที่มีการฝึกฝนพัฒนาดีแล้ว ในความ

be dictated by a sense of legal liability. After an extended period of living in such a legalistic society, laws will begin to appear as coercion and constraint, statutes as strictures. Even in a democratic society, if an increasing number of laws are used to hold people in check, people will begin to feel intimidated and oppressed. One will not escape from defaulting back to using punishment as the chief means of justice. If people fail to recognize the essential principles of democracy, the democracy will become a form of legal dictatorship.

Factors for Establishing a Social Discipline

To review, the Buddha said that social discipline or being established in a code of ethics—otherwise known as practice in moral conduct (*sīla*)—is the dawning of a virtuous life or the harbinger of spiritual training.

As mentioned earlier the Buddha mentioned seven harbingers of the spiritual life, similar to the seven spectral colours comprising the dawn's first blush of light. Each of these seven factors arises in relation and as a complement to the others.⁴ When establishing a code of ethics, one thus relies on the other six factors for support. The following three factors are especially important and closely connected to moral discipline:

1. Virtuous friendship (*kalyāṇamittatā*): having good friends is enormously helpful, because they can act as guides and role models, beginning with assisting us in forming wholesome habits.

Virtuous or beautiful friends are those individuals who have practised well, those who are disciplined and endowed with virtuous

---

⁴ Trans.: the seven precursors of the Noble Path are: 1. virtuous friendship; 2. fulfilment of moral conduct (*sīla-sampadā*); 3. fulfilment of wholesome desire (*chanda*); 4. self-fulfilment (*attasampadā*); 5. perfection of view (*diṭṭhi-sampadā*); 6. perfection of heedfulness (*appamāda-sampadā*); 7. fulfilment of wise reflection (*yoniso manasikāra-sampadā*).

หมายหนึ่งก็คือเขามีศีล มีวินัย ทำให้เด็กได้แบบอย่างที่ดี ถึงแม้เด็กไม่รู้ไม่เข้าใจ แต่พอกลัณณมิตรทำอะไร แก้กทำตาม แก้กได้ พฤติกรรมเคยชินที่มีวินัยไปเอง

กัลยาณมิตร นอกจากให้แบบอย่างที่ดีในด้านพฤติกรรมเคยชินแล้ว กัลยาณมิตรยังมีคุณสมบัติทางจิตใจด้วย โดยมีคุณธรรม เช่น เมตตา มีความรักความปรารถนาดี ทำให้เด็กศรัทธา เกิดความอบอุ่นใจ เมื่อคุณครูที่รักบอกให้ทำอะไร เด็กก็ยินดีปฏิบัติตามด้วยความรัก ด้วยศรัทธา จิตใจก็อบอุ่น มีความสุข

นอกจากนั้น คุณครูผู้เป็นกัลยาณมิตรก็มีปัญญา รู้เหตุผล สามารถอธิบายให้เด็กรู้ได้ว่า ที่เรากำลังทำอะไร ประพฤติอย่างนี้มีเหตุผลอย่างไร มีประโยชน์อย่างไร มีคุณค่าอย่างไร เด็กก็ได้พัฒนาปัญญาไปด้วย ทำให้พฤติกรรมยิ่งแนบแน่นสนิท เพราะฉะนั้นองค์ประกอบข้อกัลยาณมิตรจึงสำคัญมาก

๒. **ฉันทะ** คือความรักดี ใฝ่ดี ใฝ่รู้ ใฝ่สร้างสรรค์ เด็กที่มีฉันทะจะใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์ ปรารถนาในสิ่งที่ดีงาม ต้องการให้ชีวิตของตนดีงาม ต้องการให้ทุกสิ่งที่ดีงามเข้าไปเกี่ยวข้องกับดีงามไปหมด ต้องการให้สังคม ชุมชน โรงเรียนของตนดีงาม อยากให้ชั้นเรียนเรียบร้อยดีงาม อยากให้ความดีงามเกิดขึ้นในชีวิตในสังคม ความใฝ่ดีคือฉันทะนี้สำคัญมาก จัดเป็นแสงเงินแสงทองอีกอย่างหนึ่ง

ในข้อแรก เด็กยังต้องอาศัยกัลยาณมิตร ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอก แต่พอฉันทะเกิดขึ้นเด็กก็ได้ปัจจัยภายในตัวเอง ตอนนี้เด็กมีแรงจูงใจใฝ่ดีใฝ่สร้างสรรค์อยู่ในตัว เด็กจะอยากทำทุกอย่างที่ดีงาม

conduct. In respect to children, virtuous friends or teachers act as role models. Even when children do not yet comprehend the reasons for acting in a specific way, they will follow the example of their virtuous mentors. As a consequence they will automatically develop decent and respectable habits.

Besides setting a good example and instilling wholesome habits, virtuous friends are endowed with superior qualities, e.g. loving-kindness and goodwill. Again, in respect to children, they will derive confidence and comfort from their mentors and teachers. When a cherished teacher recommends a course of action, children will be glad to comply with devotion and admiration. They will feel reassured and happy.

Virtuous friends and teachers are also endowed with wisdom. They understand cause and effect. They are able to explain to their pupils the objectives, benefits, and value of specific behaviour. In this context, children will cultivate wisdom within themselves, steadying and securing their behaviour. The factor of virtuous friendship is thus vital for spiritual development.

2. Wholesome enthusiasm (*chanda*): love of goodness; desire for goodness; aspiration for knowledge; desire for active engagement. Children endowed with wholesome enthusiasm are creative and innovative. They aspire towards the good, wish for a wholesome life, and want everything they encounter to be in a prosperous and favourable state. They wish for their classroom, school, and wider community to be well-ordered and flourishing. This crucial factor of *chanda* is also considered a harbinger of the spiritual life.

In respect to virtuous friendship, children are still dependent on an external factor. Once wholesome enthusiasm is generated,

และทำทุกอย่างที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องให้ดีไปหมด วินัยนั้นเป็นเครื่องทำให้สังคมดีงาม ทำให้ชีวิตดีงาม พ่อเด็กนั้นรู้อย่างนี้ เขามีความใฝ่ดีอยู่แล้วก็ปฏิบัติตามหรือฝึกตัวตามวินัยนั้นทันที

คนที่มีฉันทะนี้ อยากให้ทุกสิ่งที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องอยู่ในภาวะที่ดีที่สุดของมัน เมื่อเห็นเพื่อนมนุษย์ก็อยากให้เพื่อนมนุษย์นั้นอยู่ในภาวะที่ดีที่สุดของเขา ความมีฉันทะต่อเพื่อนมนุษย์ก็แสดงออกเป็นเมตตา คืออยากให้เพื่อนมนุษย์อยู่ในภาวะที่เอิบอิมแข็งแรง สมบูรณ์มีความสุขอย่างดีที่สุดของเขา ฉันทะนี้ดีย่างยิ่ง จึงต้องสร้างขึ้นมาก ถ้าฉันทะเกิดขึ้นก็เป็นแสงเงินแสงทองของชีวิต ไม่ว่าจะปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมอะไร ก็มีหวังสำเร็จ ถ้าฉันทะเกิดขึ้น

๓. *อัตตสัมปทา* แปลว่า การทำตนให้ถึงพร้อม หรือการทำตนให้เพียบพร้อมสมบูรณ์ หมายถึงการทำตนให้เข้าถึงความพร้อมสมบูรณ์แห่งศักยภาพของตนคือต้องการจะพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์หรือต้องการทำชีวิตของตนให้ถึงความสมบูรณ์ ซึ่งจะเกิดเป็นจิตสำนึกในการฝึกฝนพัฒนาตน หรือจิตสำนึกในการศึกษา

เมื่อเด็กมีจิตสำนึกในการศึกษามีจิตสำนึกในการพัฒนาตนหรือจิตสำนึกในการฝึกตน หรือจิตสำนึกในการเรียนรู้ขึ้นมาเมื่อไรก็มีหวังที่จะก้าวหน้า เพราะเขาพร้อมที่จะรับและบุกฝ่าเดินหน้าไปในสิ่งที่ดีงามทุกอย่าง ฉันทะนั้นใฝ่ดีอยู่แล้ว คราวนี้ยังแถมมีจิตสำนึกในการที่จะฝึกฝนพัฒนาตนอีก เด็กจะเรียนรู้ว่ามนุษย์เราไม่เหมือนสัตว์ทั้งหลายอื่น มนุษย์เป็นสัตว์ที่ต้องฝึกต้องพัฒนา เราจะต้องฝึกฝนพัฒนาตน

however, they develop an inner resource. They have the motivation for action and engagement. Everything they do they wish to do well, and everything they engage with they wish to have exist in a state of excellence. An ethical code is designed to bring about goodness and excellence in people's lives and in society. Recognizing this fact, children endowed with this desire for goodness will straight away wish to follow such a code.

If one possesses wholesome enthusiasm one wishes for everything one encounters to exist in an optimum state. This extends also to human beings. Wholesome desire vis-à-vis other people is expressed as loving-kindness (*mettā*), the wish for others to experience the greatest degree of happiness and health. This extremely positive mind state of wholesome enthusiasm needs to be cultivated. When it arises it is a harbinger of good things to come. No matter what virtuous quality or wholesome conduct one wishes to develop, one can expect success if *chanda* is present.

3. Self-fulfilment (*attasampadā*): perfection of oneself; self-actualization. This refers to realizing the fulfilment of one's potential, i.e. developing oneself to spiritual completion or bringing about true accomplishment. Here, one is scrupulous in spiritual practice and training.

When children have the moral sense to study, train, and develop themselves, one can expect them to progress. They will be prepared to embrace and advance in everything good and dignified. They will now be equipped with both wholesome desire and a conscientious wish to engage in spiritual training. They will realize that human beings differ from other animals. Human beings require training and self-development. It is imperative that as human beings we engage in this cultivation of the heart.

พระพุทธศาสนาสอนว่ามนุษย์เป็นทัมมะ คือเป็นสัตว์ที่จะต้องฝึกหรือฝึกได้ พระพุทธเจ้ามีพุทธคุณข้อหนึ่งว่า อนุตตโร บุริสทัมมสารถิ ซึ่งเราท่องกันแม่น แปลว่า ทรงเป็นสารถิฝึกทัมมะ คือฝึกบุคคลหรือสัตว์ที่ต้องฝึก ผู้ยอดเยี่ยม มนุษย์เรานี้จะดีจะประเสริฐก็ด้วยการฝึก มนุษย์มีศักยภาพในการฝึกสูงสุด ฝึกแล้วจะประเสริฐจนเป็นพุทธะก็ได้ ซึ่งแม้แต่เทวดาและพระพรหมก็น้อมนมัสการ ฉะนั้นมนุษย์จะต้องมีความภูมิใจและมั่นใจในศักยภาพนี้ โดยมีจิตสำนึกในการฝึกตนและจะต้องพยายามฝึกตน

พอสร้างจิตสำนึกในการฝึกตนขึ้นมาได้แล้วก็สบายจิตสำนึกในการฝึกตนนี้เป็นแกนของการศึกษา ไม่ว่าจะเจออะไร ก็จะมองเป็นเวทีของการฝึกตนไปหมด งานการ วิชาการ บทเรียน หรือประสบการณ์ สถานการณ์อะไรก็ตาม เขาจะมองเป็นเครื่องฝึกตัวไปหมด เมื่อเด็กมีตัวอัตตสัมปทาแล้วเราก็สบายใจได้ คราวนี้ไม่ต้องไปจ้ำจี้จ้ำไชอะไรอีก เขาเจออะไรเขาจะมองเป็นโอกาสที่จะฝึกตนที่จะทำให้เขาได้เรียนรู้ เขาจะสู้หมด งานยาก วิชาการยาก เขาจะชอบ เพราะอะไรก็ตามที่ยากก็จะยิ่งช่วยให้เขาได้ฝึกตนมาก คนที่มีจิตสำนึกในการฝึกตน เจออะไรยาก ยิ่งวิ่งเข้าหา ส่วนคนทั่วไปที่ไม่มีจิตสำนึกนี้ พอเจองานยาก เจอวิชายากก็ถอย แล้วก็มีแต่ผลร้ายตามมา คือ

๑. เกิดความท้อแท้ ไม่เต็มใจ แล้วก็ขาดความสุข เสียสุขภาพจิต

Buddhism teaches that human beings are *damma*: they are trainable or they need to be trained. One of the frequently recited attributes of the Buddha (*buddha-guṇa*) is: *anuttaro purisadammasārathi*, translated as: ‘He is the unsurpassed trainer of those beings in need of training.’ Human beings achieve excellence and distinction by way of spiritual training; they have the capability of being trained to the ultimate degree. Having trained one can reach the exaltedness of a Buddha, who is venerated even by the devas and Lord Brahma. People should thus maintain self-esteem and self-confidence in their own potential, remaining conscientious in their spiritual endeavours.

When one has become scrupulous in spiritual training one may rest at ease. This scrupulousness and conscientiousness lies at the heart of the spiritual life. One will view anything that one encounters and experiences in life—work, academic learning, specific circumstances, etc.—as an arena and fuel for practice. When children develop this factor of *attasampadā*, we can relax. We do not need to use extra incentives when teaching them. When they encounter things they will see this as an opportunity to train and to learn. They will develop a fighting spirit. They will be undaunted by hard work or difficult fields of study, because they will feel that the more difficult the challenge the more they will learn and grow. People scrupulous in spiritual training seek out difficult situations. Indifferent or unscrupulous people, on the other hand, shy away from difficult work or challenging study, which gives rise to adverse effects, namely:

1. They experience discouragement and lack of enthusiasm; they are deprived of joy and their mental health is impaired.

๒. ไม่ตั้งใจ ก็เลยทำอะไรไม่ค่อยได้ผล

ส่วนคนที่มีจิตสำนึกในการฝึกฝนพัฒนาตน พอเจออะไรที่ยาก ก็มองเห็นว่าเป็นเครื่องฝึกตัวที่จะทำให้พัฒนาตนได้มาก และเกิดความรู้สึกว่ายิงยากยิ่งได้มาก ระหว่างของยากกับของง่าย เด็กพวกนี้จะเข้าหาของยาก เพราะยิงยากยิ่งได้มาก ทำให้ฝึกตนได้ดี เขาจะมองเห็นว่าถ้าเราผ่านสิ่งที่ยากได้แล้ว เราก็จะทำได้สิ่งที่ย่าง่ายได้แน่นอน และจะทำให้เราได้สะสมประสบการณ์ ความชำนาญในการทำงานเพิ่มขึ้นๆ ผลดีที่เกิดขึ้น คือ

๑. มีความเต็มใจ พอใจ ยินดีที่จะทำ ซึ่งทำให้เขามีความสุขในการที่จะทำงานหรือเล่าเรียนศึกษา

๒. มีความตั้งใจ ซึ่งทำให้ทำได้ผล

พูดสั้นๆ ว่า ทั้งงานก็ได้ผล และคนก็เป็นสุข นี่คือนิสัยที่พึงปรารถนาในการทำงาน

ถ้าปลูกจิตสำนึกในการฝึกตนนี้ขึ้นมาแล้ว วินัยก็จะมีความหมาย เป็นการฝึกตน ซึ่งทำให้การฝึกวินัยเป็นเรื่องง่าย ไม่ใช่เรื่องลำบากอะไร เป็นอันว่าต้องสร้างจิตสำนึกในการฝึกตนนี้ เพื่อให้เด็กสู้กับสิ่งที่ยาก และเข้าหาสิ่งที่ยาก โดยมีความเต็มใจและความสุข

2. They lack enthusiasm and as a consequence their efforts frequently end in failure.

Conscientious people see difficult situations as a valuable opportunity to train and cultivate themselves. They feel that the more difficult the situation the greater the opportunity for growth. This is true for children too. Children endowed with this quality of scrupulousness will seek out difficult challenges in order to learn. They feel that if they can pass these difficult life tests then without a doubt they can handle the more easy situations they will face. Moreover, they will accumulate valuable experiences. They gain proficiency in their life and work, giving rise to advantageous effects, namely:

1. They find contentment and satisfaction in applying themselves, leading to joy and happiness in their work and studies.
2. They are determined and committed and as a consequence their efforts end in success.

In sum the work is fruitful and the person is happy. This is the truly desirable goal of applying oneself to an activity.

If people are able to instil such a conscientious attitude towards spiritual training, social discipline and an ethical code will have meaning and importance. Being already established in a basic form of spiritual training, a further training in social discipline will appear easy. In regard to children, one should aim to foster this conscientiousness in learning and training, so that they face up to, and even seek out, difficult challenges with enthusiasm and joy.

วินัยในระบบการสร้างสรรค์อภิบาลโลก

วินัยนั้นเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติด้วย เรื่องนี้เป็นไปตามหลักการที่แยกเป็นธรรมฝ่ายหนึ่งกับวินัยฝ่ายหนึ่ง ตามหลักการนี้ มนุษย์เราดำเนินชีวิตอยู่ในโลกโดยมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ที่แย่งง่าย ๆ เป็นสองส่วน คือ

๑. ความสัมพันธ์กับมนุษย์ด้วยกัน

๒. ความสัมพันธ์กับความจริงของกฎธรรมชาติ

ในด้านหนึ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์เราก็ต้องรักษาให้ดี แต่พร้อมกันนั้นอีกด้านหนึ่ง ความสัมพันธ์ถูกต้องกับโลกของธรรมชาติ เราก็ละเลยไม่ได้ เพราะถึงอย่างไร ทั้งชีวิตเราและคนอื่นทุกคน รวมทั้งสังคมทั้งหมด ก็ต้องอยู่ภายใต้กฎธรรมชาติทั้งนั้น เราจะต้องมีความสัมพันธ์ทั้งสองด้านนี้ให้ถูกต้อง เพื่อให้ชีวิตที่ดีงามดำเนินไปด้วยดี บุคคลก็มีความสุข และสังคมก็อยู่เรียบร้อย

ถ้าเราเอาแต่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ละเลยหลักการแห่งเหตุและผลตามความจริงของกฎธรรมชาติ ความอยู่ดีนี้ก็ไม่สมบูรณ์ไม่มั่นคง สังคมก็จะปั่นป่วนภายหลัง หรือจะเอาแต่ความจริงของกฎธรรมชาติอย่างเดียว ละเลยความสัมพันธ์ที่ดีงามและความเกื้อกูลมีน้ำใจต่อกันระหว่างมนุษย์ โลกก็แห้งแล้ง แล้วก็จะทำให้อยู่กันไม่เป็นสุขเท่าที่ควรอีก เพราะฉะนั้นจะต้องคำนึงทั้ง ๒ ด้านคือมนุษย์จะต้องรักษาทั้งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง

Social Discipline within a System of Global Stewardship

A social discipline or code of ethics pertains to the interrelationship between people, and also to the relationship between people and nature. Technically, this dynamic can be distinguished into two aspects: the Dhamma and the *vinaya*. According to this principle life in the world involves two distinct relationships:

1. The interrelationship between human beings.
2. The relationship of humans to nature or to natural truths.

On the one hand the interrelationship between people must be well protected and maintained. At the same time it is essential not to neglect our proper relationship to the natural world. This is because, regardless of all other factors, our own lives, the lives of others, and the existence of our societies is subject to the laws of nature. In order to sustain a healthy and wholesome life, we must maintain a correct relationship to these two aspects of our lives. If this is accomplished, we will experience joy in our personal lives and society will be well-ordered and tranquil.

If one only pays attention to human interrelationships and neglects the principle of causality in line with natural laws, one's life will be incomplete and unstable, and one's society will eventually face confusion and turmoil. Similarly, if one only gives import to the truth of natural laws and neglects healthy human relationships and mutual hospitality, the world becomes dreary and human interactions will be devoid of joy. For this reason it is vital that people protect these two kinds of relationships: the relationship with other people and the relationship to natural laws.

The Buddha thus gave teachings on how to generate a balance between human interrelationships and the interactive system of

และรักษาความสัมพันธ์กับกฎธรรมชาตินี้ไว้ ด้วยเหตุนี้พระพุทธเจ้าจึงประทานหลักเกณฑ์ที่ทำให้เกิดดุลยภาพ ซึ่งเมื่อเราปฏิบัติตามก็จะเกิดระบบองค์รวมที่สมบูรณ์ขึ้น เป็นดุลยภาพระหว่างความสัมพันธ์ในหมู่มนุษย์เองกับระบบของความสัมพันธ์กับธรรมชาตินั่นเอง ความสัมพันธ์นี้ โดยสรุปก็คือ

ก) เราจะต้องรักษาความสัมพันธ์ที่ดีงามระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองคือตัวเรากับมนุษย์คนอื่น ว่าเราจะต้องมีความเกื้อกูลช่วยเหลือมีน้ำใจต่อกัน ในสถานการณ์ ๓ อย่าง คือ

๑. ในยามที่เขาอยู่เป็นปกติสุข เราก็มีไมตรีจิตมิตรภาพ มีความปรารถนาดี เรียกว่า เมตตา

๒. ในยามที่เขาตกต่ำลงเดือดร้อนเป็นทุกข์ประสบปัญหา เราก็เห็นใจพลอยหวนใจด้วย ปรารถนาจะช่วยเหลือปลดปล่อยให้เขาพ้นจากความทุกข์ เรียกว่า กรุณา

๓. ในยามที่เขาขึ้นสูงประสบความสำเร็จได้ดีมีสุข เราก็มีความยินดีด้วยพลอยส่งเสริมสนับสนุน เรียกว่า มุทิตา

สำหรับมนุษย์เราก็มี ๓ สถานการณ์นี้แหละ และทางธรรมท่านก็ให้หลักที่จะปฏิบัติไว้พร้อม คือ ยามปกติเราก็ใช้เมตตา ในยามที่เขาตกต่ำเราก็ใช้กรุณา ยามเขาขึ้นสูงเราก็ใช้มุทิตา นี่คือความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์

อย่างไรก็ตาม ต้องระวังไม่ให้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ไปกระทบต่อตัวธรรม ตัวหลักการ ตัวความจริงความดีงามที่เป็น

humans with nature. If we follow these principles we will bring about a more complete integrated manner of living. This healthy balance can be summarized as follows:

A. Three basic principles: we should preserve a wholesome relationship to other human beings by maintaining mutual kindness, hospitality, and assistance in three different situations:

1. In times when others abide in a normal state of happiness and ease, we maintain goodwill and friendliness. This quality is referred to as 'loving-kindness' (*mettā*).
2. In times when others are in trouble and distress, we feel empathy, wishing to assist them in dispelling their suffering. This quality is called 'compassion' (*karuṇā*).
3. In times when others meet with happiness and success, we feel delight and promote this success. This quality is called 'appreciative joy' (*muditā*).

The Buddha taught these principles of lovingkindness, compassion, and appreciate joy to be applied during these three circumstances regarding other people. They pertain to the interrelationship between human beings.

As valuable as these principles are, one must be careful not to allow human interrelationships to conflict with causal truths and virtues

เหตุเป็นผลในกฎธรรมชาตินี้ ตลอดจนความจริงความดีงามตามกฎเกณฑ์แห่งเหตุผลที่มนุษย์ได้มาจัดวางเป็นกฎในหมู่มนุษย์คือวินัย หมายความว่า ถ้าความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์นี้ไปกระทบต่อตัวหลักการที่เป็นตัวธรรมหรือวินัยที่พูดไปแล้ว เราจะต้องหยุดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ใน ๓ ข้อข้างต้นนั้น เพื่อเปิดโอกาสให้แก่การทำหน้าที่ของธรรมวินัย อันนี้เป็นจุดที่สำคัญมาก คือจะต้องให้ตัวธรรมตัววินัยนั้นได้แสดงหลักแสดงผลออกมา หมายความว่า มนุษย์จะต้องปฏิบัติตามตัวหลักการตัวกฎเกณฑ์ที่เป็นความจริงหรือที่ตกลงไว้ คือตัวธรรม ตัววินัยนั้น ตอนนีกฎเกณฑ์แห่งจริยธรรม และหลักการแห่งความจริงความถูกต้อง ความดีงาม ตลอดจนกฎหมาย กติกาสังคมจะต้องออกมาได้รับการปฏิบัติ นี่คือสถานการณ์ที่ ๔ ซึ่งวางลงเป็นหัวข้อได้ คือ

ข) ๔. ในกรณีที่ความสัมพันธ์ช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างบุคคลในข้อ ๑-๒-๓ จะส่งผลกระทบเสียหายหรือทำลายหลักการแห่งความจริงความถูกต้องความดีงาม ความเป็นธรรม ความชอบธรรม ในธรรมดาแห่งธรรมชาติ (ธรรม) ก็ดี ที่บัญญัติจัดวางเป็นกฎหมาย กฎเกณฑ์กติกาในสังคมมนุษย์ (วินัย) ก็ดี เราจะต้องหยุดหรือระงับการปฏิบัติในข้อ ๑-๒-๓ เสีย และปล่อยให้มีการปฏิบัติตามหลักการแห่งธรรมและวินัย เพื่อให้ธรรมตั้งอยู่ในโลกต่อไป การปฏิบัติในกรณีนี้ คือการมีท่าทีเป็นกลาง โดยวางเฉยต่อบุคคล ไม่เข้าไปก้าวก่ายแทรกแซงขัดขวางการแสดงผลของธรรมหรือวินัย คือให้บุคคลนั้นรับผลตามธรรมตามวินัย เรียกว่า อุเบกขา

inherent in natural laws, including the valid and measured truth applied by people when they lay down human laws (*vinaya*). If human interrelationships adversely affect the truths inherent in nature and in upright human laws, we must set aside the three principles stated above in order to provide an opportunity for the proper functioning of the Dhammavinaya. This is a crucial point whereby we allow natural laws (and human laws based on them) to assert their practical meaning and benefit. In other words, people need comply with genuine laws, i.e. the laws of nature (*dhamma*) and the conventional laws of human beings (*vinaya*). Here, the guidelines for ethical behaviour, the principles of truth, integrity, and righteousness, and the legislation of society are taken up and adopted into practice. This marks the fourth eventuality, which we can distinguish as a separate theme:

B. Special principle:

4. In the case that the supportive conduct between people outlined in events 1-3 above undermine or have a negative impact on principles of truth, righteousness, justice, and virtue naturally existing in nature (*dhamma*), or on human laws and regulations set down based on such principles (*vinaya*), we must cease or desist from such conduct. Instead, we make way for conduct in line with *dhamma* and *vinaya*, so that truth remains established in the world. In this situation one acts by maintaining a neutral and detached attitude and relationship to others. One refrains from interfering with or impeding the actualization of the *dhamma* or *vinaya*. In other words, one allows other people to reap the results or effects of natural and human laws. This quality is referred to as 'equanimity' (*upekkhā*).

ถ้ามนุษย์มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันอย่างเดียวโดยไม่คำนึงถึงหลักการแห่งธรรมวินัย ก็จะทำให้เกิดผลร้าย คือมีการช่วยเหลือกันระหว่างบุคคลจนกระทั่งมองข้ามกฎเกณฑ์กติกาสังคม อันนี้ จะเห็นได้ในบางสังคม ที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นใหญ่ คนมีน้ำใจต่อกันช่วยเหลือเกื้อกูลกันมากจนแม้แต่จะละเมิดกฎเกณฑ์ กติกา ก็ไม่เอาใจใส่ มองข้ามไปเลย ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์กติกา เหล่านั้น ทำให้หลักการทั้งในความจริงของธรรมชาติและในสังคม มนุษย์ที่เรียกว่าธรรมวินัย เลื่อนลงจนหายลงไป กลายเป็นว่า หมู่ มนุษย์ไม่ปฏิบัติตามธรรมและวินัย เหมือนกับร่วมกันหรือสมคบกัน ทำลายตัวธรรมตัววินัยลงไปเสีย แล้วผลร้ายก็จะเกิดแก่สังคมของ มนุษย์เองในระยะยาว

ในทางตรงข้าม ถ้าเราจะเอาแต่กฎเกณฑ์กติกา ละเลยการช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างบุคคล มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลน้อย คนไม่เอาใจใส่กันก็จะกลายเป็นระบบตัวใครตัวมัน ทุกคนรับผิดชอบ ต่อกฎเกณฑ์กติกา ต่อหลักการ ต่อตัวธรรม ตัววินัย กฎหมายหรือ กติกาว่าอย่างไรก็ทำตามนั้น คุณจะทำอะไรคุณทำไป แต่อย่าให้ผิด กฎ ผิดระเบียบนะ ฉันทัดการทันที ในระหว่างนี้ตัวใครตัวมัน ไม่ เกื้อกูล ไม่ช่วยเหลือ ไม่มีน้ำใจ ในสังคมแบบนี้ ก็เอียงไปอีก ชีวิต แห้งแล้ง ขาดความอบอุ่น มนุษย์จะมีความเครียด จิตใจไม่สบาย และถ้าขาดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์จนเกินควรถึงขีดหนึ่ง คน จะเริ่มเกิดโทสะ แค้นเคืองว่าไม่มีใครเอาใจใส่กันเลย ไม่ช่วยเหลือ กันเลย คราวนี้ไม่เอาละ หลักการกฎเกณฑ์กติกาก็ทำลายมันเลย ก็

If people exclusively maintain good mutual relations without taking into account the principles of Dhammavinaya, ill-effects ensue. People assist each other but they disregard social ethical codes. This can be seen in some societies in which human interrelationships are given primary importance. People provide kind assistance to one another, but they overlook, neglect, or violate social codes of discipline. They fail to honour natural and human laws. As a result the truth inherent in nature and preserved in social guidelines becomes indistinct and is forgotten. This is tantamount to colluding in the destruction or ruling out of natural and human laws. In the long run harmful effects will beset society as a whole.

Conversely, if people only give import to rules and regulations, neglecting mutual assistance, minimizing human interaction, and generally disregarding each other, a system of every man for himself is implemented. Everyone takes responsibility for social discipline, for ethical principles, for natural and human laws, obeying established statutes and conventions, but an attitude develops of: 'You can do whatever you want, but just don't break a law or perform disorderly conduct. Otherwise, I'll crack down on it right away!' Such an unsupportive, intolerant society of fending for oneself is imbalanced. It is barren and devoid of warmth. The citizens will feel stressed and ill-at-ease. And if the level of human interaction drops beyond a certain point, people will begin to feel angry and resentful, thinking that no-one cares or offers support. They will develop an attitude of 'Enough! I don't accept this. Let's do away with these rules and regulations.' This only causes harm. For this reason the Buddha encouraged a balance between human interrelationships and the relationship to nature. If one can maintain this balance, society will be in a state of equilibrium and the world will be at peace.

เสียอีก ฉะนั้นพระพุทธเจ้าจึงทรงสอนให้มีดุลยภาพระหว่างความสัมพันธ์ในหมู่มนุษย์กับความสัมพันธ์กับกฎธรรมชาติ ซึ่งถ้ารักษาไว้ให้พอดี สังคมก็จะสมดุล โลกมนุษย์ก็มีสันติสุข

ที่ว่ามานี้เกี่ยวข้องกับวินัยตรงไหน ก็ตรงที่ว่าวินัยนั้นอยู่ในส่วนของกฎเกณฑ์กติกาที่เนื่องมาจากธรรม หมายความว่า เราจะต้องให้ความสำคัญแก่วินัย ที่เป็นมาตรฐานของสังคม เช่นกฎหมาย กฎเกณฑ์กติกา และระเบียบต่างๆ อย่าให้ความสำคัญระหว่างบุคคลไปเด่นเหนือวินัย

ในบางสังคมเหตุสำคัญที่วินัยไม่สามารถเกิดขึ้นก็เพราะว่าประชาชนเอาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากเกินไป มีการอุปถัมภ์กัน ช่วยเหลือกัน จนกระทั่งคนจำนวนหนึ่งที่ไม่พัฒนาตน ก็ได้แต่คอยรอพึ่งพาคนอื่น เพราะสามารถหวังความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ ญาติมิตร เพื่อนฝูงเป็นต้น ได้เราไม่ต้องทำก็ได้ เดี่ยวคนนั้นคนนี้ก็มาช่วยเอง เราทำผิดหน่อยไม่เป็นไร เดียวไปบอกเจ้านาย ถึงอย่างไรท่านก็เมตตา ก็เลยไม่ต้องปฏิบัติตามกฎของสังคม ในกรณีอย่างนี้การช่วยเหลือเกื้อกูลที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นตัวแทนเกินไป สังคมก็เสียดุลภาพ เพราะคนขาดอุเบกขา กฎเกณฑ์กติกา หลักการทั้งตามธรรมชาติและของสังคมคือตัวธรรมวินัยถูกละเลย

ส่วนในบางสังคมความสัมพันธ์มีน้ำใจช่วยเหลือกันระหว่างบุคคลนี้ เขาไม่เอาใจใส่ เขาเอาแต่หลักการและตัวกฎเกณฑ์กติกา เรื่องตัวคนไม่เกี่ยว ทุกคนรับผิดชอบตัวเอง ว่าไปตามกฎ จนกระทั่งเลยเถิด ก็กลายเป็นตัวใครตัวมันอย่างที่ว่าแล้ว

How does this subject relate to a code of ethics (*vinaya*)? A genuine code of ethics is comprised of those rules and regulations based on truth (*dhamma*). We should thus give importance to ethical codes, made up of laws, rules, regulations, etc., as they are a benchmark of society. We should not allow human interrelationship to eclipse the significance of social discipline.

In some societies, one key reason why social discipline does not get established is because the citizens give too much consideration to human interactions and relationships. There is so much mutual aid and assistance that a large percentage of the population do not work at growing and developing themselves. Because they can expect help from social elders, relatives, and friends, etc., they simply wait for and become dependent on these acts of welfare. They do not make effort because they take this assistance for granted. An attitude develops of: 'It doesn't matter if I commit some transgressions. All I have to do is tell my boss. He's such a kind man that he will forgive me.' People thus feel that they do not have to comply with the laws of their society. In such cases the human interrelationships marked by mutual aid become too prominent. Society loses its equilibrium because people lack equanimity (*upekkhā*). Essential natural and social laws are consequently neglected and overlooked.

As mentioned above, in other societies, supportive relationships based on goodwill are disregarded. People give importance exclusively to laws, rules, and regulations. Personal issues are considered relatively unimportant. Everyone feels accountable for his or her own actions according to the rule of law, but to an extreme. This becomes a system of just fending for oneself.

ฉะนั้น การปฏิบัติในเรื่องนี้จึงยาก ธรรมยากตรงนี้แหละ คือต้องคอยระวังว่าทำอะไรจึงจะเกิดความพอดี นี่คือความพอดี อย่างหนึ่งที่เป็นมัชฌิมาปฏิปทา ได้แก่ดุลยภาพระหว่างความสัมพันธ์ ระหว่างมนุษย์ กับความสัมพันธ์กับกฎธรรมชาติ และอันนี้ก็คือหลัก พรหมวิหาร นั่นเอง

พรหมวิหารประกอบด้วย

๑. เมตตา ความรักความปรารถนาดีมีไมตรีกันยามปกติ
๒. กรุณา ความพลอยหวั่นใจเห็นใจอยากช่วยเหลือยาม เขตกต่ำเดือดร้อน
๓. มุทิตา ความพลอยยินดีอยากส่งเสริมสนับสนุนยาม เขาขึ้นสู่ความดีงาม ความสุขความสำเร็จ
๔. อุเบกขา ความวางใจเป็นกลางไม่ก้าวกายแทรกแซง เมื่อ เขาจะต้องรับผิดชอบ ตามธรรม ตามวินัย

สามข้อแรกวางไว้สำหรับรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ในหมู่มนุษย์ ที่บอกสั้นๆ ว่า ยามเขาอยู่ดีเป็นปกติเรามีเมตตาไมตรี ยามเขตกต่ำเรามีกรุณา ยามเขาได้ดีมีสุขเราก็มีมุทิตา นี่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ซึ่งถ้าสังเกตจะเห็นว่าเป็นเรื่องที่หนักไปทาง ด้านความรู้สึก ไม่ต้องใช้ปัญญา

แต่พอความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์นี้ส่งผลเสียหายไป กระทบต่อตัวธรรม ตัววินัย ตัวหลักการ ตัวกฎกติกาขึ้นมา เราต้องหยุดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อรักษาตัวธรรมตัววินัยนั้นไว้ตอน

Practice in this area is complex; upholding the truth is challenging. We must ask ourselves what is the best way to bring about balance and moderation. This balance is outlined in the Middle Way (*majjhimā-paṭipadā*), i.e. the balance between human interrelationships and the relationship to nature. It is also outlined in the teaching on the sublime states of mind (*brahmavihāra*; divine abidings), namely:

1. Loving-kindness (*mettā*): love, goodwill, and friendliness during ordinary circumstances.
2. Compassion (*karuṇā*): concern, empathy, and a wish to help when others are troubled and distressed.
3. Appreciative joy (*muditā*): rejoicing in and wishing to promote the achievements, success, and happiness of others.
4. Equanimity (*upekkhā*): detachment and non-interference when others must take responsibility in line with natural and human laws.

The first three factors are formulated in order to protect and watch over interrelationships between people. One can see that they emphasize human emotions; they do not necessarily require wisdom.

However, when human interactions have a negative impact on natural and conventional laws, we must break off such interactions in order to protect and defend these laws. Here, one is not relying on

นี้ไม่ใช่ความรู้สึก แต่ต้องใช้ปัญญามาก เอาความรู้มาปรับหรือ แม้แต่ระดับความรู้สึก ดังที่เคยยกตัวอย่างบ่อยๆ เช่นว่า เด็กคนหนึ่ง ไปประสบความสำเร็จในการลักขโมยเงินเขา ได้เงินมา ๓,๐๐๐ บาท ตามหลักของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วยเมตตา กรุณา มุทิตา ถ้าเราเอาแค่ ๓ ข้อ เราต้องแสดงข้อไหน เราก็ต้องแสดงมุทิตา พลอย ยินดีด้วย ชื่นชมกันใหญ่ว่า หนูเก่งนะ โชคดีนะ คราวหน้าขอให้ได้ มากกว่านี้ สนับสนุนเลย มุทิตาในกรณีอย่างนี้ผิดใช้ไหม

มุทิตาในกรณีข้างต้นนั้นไม่ถูกต้อง เพราะว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไปทำลายหลักธรรมและวินัยของสังคม ฉะนั้นจึงต้องหยุดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไว้แล้วให้ปฏิบัติตามธรรมวินัย คือ ดำเนินการตามหลักการ กฎเกณฑ์ กติกา ถ้าหม่มมนุษย์ปฏิบัติอยู่ใน ดุลยภาพอันนี้สังคมก็จะไม่เสียหลักและจะดำรงอยู่ได้ด้วยดี

เป็นอันว่า การที่จะรักษาวินัยไว้ได้ เราจะต้องให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีขอบเขต มิฉะนั้นวินัยก็จะสำเร็จยาก วินัย จึงอาศัยพรหมวิหารข้อที่ ๔ คือ อุเบกขา

อุเบกขาคือต้องวางที่เฉยดู ไม่เข้าไปก้าวก่ายแทรกแซง ช่วยเหลือส่งเสริมบุคคลให้เสียกระบวนการของธรรมวินัย ให้หลักการ หรือกฎเกณฑ์แห่งธรรมและวินัยได้แสดงตัวของมันออกมาด้วย ปฏิบัติการแห่งปัญญาที่เรียบสงบ ไม่หวั่นไหวไปตามความรู้สึก อุเบกขา แปลว่า วางที่เฉยดู ไม่ใช่เฉยทิ้ง ไม่ใช่เฉยเมย ไม่ใช่เฉยเมิน แต่เฉยมอง คือคอยมองดูอยู่ ถ้าเกิดการพลาดพลั้ง เพลี่ยงพล้ำ เมื่อใด ก็พร้อมที่จะเข้าไปแก้ไขทันที ถ้าถึงเวลาต้องช่วยเหลือเมื่อไร

emotion. Instead, one applies wisdom, using our knowledge and understanding to monitor, balance, or even suppress emotions. Take the example of a child successfully stealing \$100 from someone else. If one only draws upon the first three factors above, one would respond to this situation by expressing an attitude of congratulation (*muditā*), condoning and praising the child by saying: ‘Well done! What good luck! Next time may you get even more money.’ Expressing appreciative joy in such a situation is incorrect, no?

Appreciative joy here is misguided because in such a situation human interactions damage and impair natural and human laws as they manifest in society. Instead, one should desist from responding in this way and abide by the Dhammavinaya, i.e. one should act in line with essential principles, rules, regulations, and social agreements. If people can maintain such balanced conduct, society will not falter and will remain stable.

In order to safeguard a code of ethics, it is thus necessary to limit and confine human interrelationships. Otherwise, it will be very difficult for a code of ethics to fulfil its purpose. Social discipline therefore depends on the fourth sublime state of mind, namely equanimity (*upekkhā*).

Equanimity refers to taking an objective and dispassionate attitude, to refrain from feeding into or supporting a disruption of the dynamics of natural and human laws. One allows the inherent principles and guidelines of Dhammavinaya to be expressed by way of wise and steady conduct. One is not swayed by the appeals of emotion. *Upekkhā* is equanimity; it is not indifference, apathy, or turning a blind eye. Rather, it is impartial and neutral discernment. If one possesses this quality and encounters any kind of mistake or setback, one is prepared to rectify the situation immediately. If it is the proper time to assist

ก็เข้าไปช่วยเหลือทันที แต่ที่เฉยมองก็เพราะจะเปิดโอกาสให้การปฏิบัติจัดการต่างๆ ดำเนินไปตามความรับผิดชอบของเขา ต่อตัวหลักเกณฑ์กติกาแห่งธรรมและวินัย

อุเบกขานี้เข้าใจผิดกันมากและปฏิบัติได้ยากกว่าข้ออื่นๆ สามข้อแรกหนักในด้านความรู้สึก ปฏิบัติได้โดยแทบไม่ต้องใช้ปัญญาเลย แสดงไปตามสถานการณ์ที่ปรากฏ แต่อุเบกขานี้ยาก ต้องมีปัญญา ดังคำแปลของมันที่ว่า คอยมองดูอยู่ มาจาก อุป = คอย เข้าไปใกล้ ๆ และ อิกข = มอง จึงแปลว่าคอยมองดูอยู่ หรือดูอยู่ใกล้ๆ หมายความว่า เฉยมอง ไม่ใช่เฉยเมย ไม่ใช่เฉยเมิน ที่เฉยมองก็หมายความว่า ไม่ชวนชวายช่วยเหลือบุคคลนั้นให้เป็นการก้าวก่ายแทรกแซงกระบวน การของธรรมและวินัย เพราะต้องการจะให้มีการปฏิบัติไปตามธรรมและวินัย ถ้าเราเปิดโอกาสให้คนได้รับผิดชอบต่อการกระทำของเขาตามหลักข้ออุเบกขานี้ ก็จะเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างวินัย ซึ่งทำให้สังคมมีคุณภาพ

เมื่อคนมีคุณสมบัติทั้ง ๔ ประการนี้ ท่านเรียกว่ามี พรหมวิหาร ซึ่งแปลว่าธรรมประจำใจของพระพรหม บุคคลผู้นั้นจะเป็นผู้อยู่ในฐานะเป็นพรหม

พระพุทธศาสนาถือว่า มนุษย์ทุกคนควรทำตัวให้เป็นพรหม พระพรหมนั้นตามหลักคำสอนของศาสนาพราหมณ์ถือว่าเป็นผู้สร้างโลก และบำรุงเลี้ยงรักษาโลกไว้ พุทธสันๆ เป็นผู้สร้างสวรรค์และอภิลาลโลก พระพุทธศาสนาสอนว่าอย่าไปรบกวนพระพรหมที่เป็นเทพเจ้านั้นเลย ถ้าเรารบกวนพระพรหมนั้น เราอาจจะมัวเพ่ลนกับการ

others one is prepared to offer assistance without hesitation. The reason for maintaining neutral and objective discernment is to permit behaviour and conduct to proceed in line with people's responsibilities towards natural and conventional governing principles.

The term *upekkhā* is widely misunderstood, and this factor is more difficult to practise than the other three. The first three factors pertain primarily to emotions expressed during specific circumstances; they do not require much discernment or wisdom. Equanimity, however, requires wisdom. *Upekkhā* stems from the roots *upa* ('on,' 'upon,' 'close by,' 'near') and *ikkha* ('to see,' 'to look at') and can thus literally be translated as 'looking on' or 'regarding closely.' It refers to objective discernment, rather than disregard or indifference. This means not actively assisting people in interfering with or obstructing dynamics of natural and human laws, because one wishes for conduct to be in harmony with such laws. Providing people with the opportunity to be accountable for their actions in line with this principle of equanimity is a vital condition for establishing a social discipline and bringing about social equilibrium.

When people are endowed with these four qualities they are said to possess the 'divine abidings' (*brahmavihāra*); they exist at the level of the Brahma gods.

Buddhism maintains that every person should turn him- or herself into a Brahma. According to the tenets and teachings of Brahmanism, Lord Brahma is considered the creator and protector of the universe. Buddhism teaches us not to wait for or yearn for the deity Lord Brahma. If we pin too much hope on the god Brahma, we may simply follow our preferences, neglect our responsibilities in caring for the world, and cause more distress and misery. If this happens we end up

ก่อความยุ่งยากเดือดร้อนุ่นวาย ทำลายโลก แล้วก็ขอให้พระพรหม มาสร้างโลกใหม่อยู่เรื่อยไป

พระพุทธเจ้าสอนให้เราทุกคนเป็นพรหม เมื่อเราเป็นพรหม แล้วเราจะได้ช่วยกันสร้างโลกนี้ แล้วเราทุกคนก็มาช่วยกันบำรุงรักษา ทำให้โลกนี้อยู่ด้วยดี เจริญมั่นคง เมื่อเรามีคุณสมบัติ ๔ ประการนี้ เราจะเป็นพรหม เพราะทุกคนจะเป็นผู้ที่สร้างสรรค์อภิบาลโลกนี้ ดำรงรักษาโลกนี้ให้อยู่ในสันติสุข

มนุษย์ที่เป็นพรหมก็คือมนุษย์ที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมีคุณสมบัติ ๔ ประการ อันเรียกว่าพรหมวิหาร ที่จะรักษาความสัมพันธ์อันดีงาม ระหว่างมนุษย์ไว้ได้ โดยมีคุณลักษณะที่ดีกับการรักษาความสัมพันธ์ กับกฎธรรมชาติ กล่าวคือ มนุษย์เองก็อยู่ร่วมกันด้วยดี และหลัก ความจริงแท้ที่เป็นตัวธรรมพร้อมทั้งกฎที่มนุษย์ได้จัดวางขึ้นเป็นวินัย ซึ่งเป็นระเบียบระบบในหมู่มนุษย์ ก็คงอยู่ได้ด้วย

destroying the planet; we then have to wait for Brahma to create a new one.

The Buddha exhorted us to become Brahmas. As Brahmas we can help to build this world; all of us can then care for it and maintain it in a state of wellbeing and stability. Endowed with these four qualities we become Brahmas, because we are able to create and protect the world; we become its stewards and cultivate peace and happiness.

Those human beings who have become Brahmas are those people who have developed themselves spiritually. They are endowed with the four sublime states of mind, which maintain a suitable balance between preserving wholesome interrelationships between people and preserving a healthy relationship to nature. When this is accomplished, people live together in harmony and the principles of nature (*dhamma*) as well as the laws set down by society as a code of ethics (*vinaya*) endure and prevail.

Author

Venerable P. A. Payutto (Somdet Phra Buddhaghosacariya)⁵ is one of Thailand's most revered monks. Besides being acknowledged as one of Thailand's outstanding scholar monks, with a profound knowledge of the scriptures, he is venerated by many as embodying the teachings: as having assimilated them and made them practically accessible to others. He is a prolific writer, having composed more than 300 literary works. In December 2016 he was elevated to one of the nine most senior positions in the Thai ecclesiastical order. His previous ecclesiastical titles include:

- Phra Srivissuddhimoli
- Phra Rajavaramuni
- Phra Debvedi
- Phra Dhammapitaka
- Phra Brahmaganabhorn

For many years his monastery of residence was Wat Nyanavesakavan in Nakhon Pathom province, but for health reasons he now spends most of his time in smaller monastic residences further away from Bangkok.

---

⁵ Please note that transliterating the Thai ecclesiastical title พุทธโฆษาจารย์ into the Roman alphabet can be done in different ways, including: Buddhaghosacariya, Buddhaghosacharya, and Phutthakosajarn.

บันทึกเรื่องลิขสิทธิ์การแปล

ขอแจ้งไว้เพื่อเป็นหลักในการปฏิบัติต่อไปว่า เนื่องจากหนังสือทั้งปวงของอาตมภาพเป็นงานวรรณทาน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ไม่มีค่าลิขสิทธิ์อยู่แล้ว เมื่อท่านผู้ใดเห็นคุณค่าและมีบุญเจตนานำไปแปลเผยแพร่ ไม่ว่าจะแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย หรือจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ หรือภาษาอื่นใด ก็เป็นการช่วยกันเผยแพร่ธรรมบำเพ็ญประโยชน์ให้กว้างออกไป

ผู้ที่ทำงานแปลนั้น ย่อมต้องใช้ความรู้ความสามารถในการที่จะแปล โดยละเอียดและรวดเร็วแรงสุดเวลามีใช้น้อย ถ้าผลงานแปลนั้นทำด้วยความตั้งใจ น่าเชื่อถือหรือเป็นที่วางใจได้ ในเมื่ออาตมภาพไม่ถือค่าลิขสิทธิ์ในงานต้นเรื่องนั้นอยู่แล้ว ลิขสิทธิ์ฉบับแปลนั้นๆ ก็ย่อมถือได้ว่าเป็นของผู้แปล ในฐานะเป็นเจ้าของผลงานแปลนั้น โดยผู้แปลดูแลรับผิดชอบค่าแปลของตน และเป็นผู้พิจารณาอนุญาตเอง ในการที่จะให้ผู้หนึ่งผู้ใดนำฉบับแปลของตนไปดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ไม่ว่าจะพิมพ์แจกเป็นวรรณทาน หรือพิมพ์จำหน่าย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตามแต่จะเห็นสมควร

ทั้งนี้ สิ่งที่ผู้แปลจะพึงร่วมมือในการแสดงความเอื้อเฟื้อ ก็คือ ทำการให้ชัด มิให้เกิดความเข้าใจผิดว่า อาตมภาพได้รับค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์ใดๆ และแจ้งให้อาตมภาพในฐานะเจ้าของเรื่องเดิมได้ทราบทุกครั้งที่มีการตีพิมพ์ และถ้าเป็นไปได้ น่าจะมอบหนังสือที่ตีพิมพ์เสร็จแล้วประมาณ ๑๐ เล่ม เพื่อเป็นหลักฐานและเป็นข้อมูลทางสถิติต่อไป

อนึ่ง ผู้แปลอาจแสดงน้ำใจเอื้อเฟื้ออีก โดยแสดงเจตนาตามความขอใดข้อหนึ่ง หรือทุกข้อ ต่อไปนี้

ก) ให้อาตมภาพเจ้าของเรื่องต้นเดิมนั้นก็ตาม วัดญาณเวศกวันก็ตาม พิมพ์งานแปลนั้นเผยแพร่ได้ โดยพิมพ์แจกเป็นวรรณทาน

ข) ให้อาตมภาพ อนุญาตให้ผู้ใดผู้หนึ่งพิมพ์งานแปลนั้นเผยแพร่ได้ เฉพาะในกรณีที่เป็นการพิมพ์แจกเป็นวรรณทาน

ค) ให้อาตมภาพก็ตาม วัดญาณเวศกวันก็ตาม อนุญาตให้ผู้ใดผู้หนึ่งพิมพ์งานแปลนั้นเผยแพร่ได้ เฉพาะในกรณีที่เป็นการพิมพ์แจกเป็นวรรณทาน

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

Memorandum on Translation Copyrights

This statement is hereby made to serve henceforth as guidelines for prospective translators. As all my books are meant to be gifts of the Dhamma for the welfare and happiness of the people, and are already royalty free, when anyone on seeing their merits wishes, out of good intention, to translate them for publication, whether from English into Thai or from Thai into English or any other language, it is deemed as helping with the promulgation of the Dhamma and furtherance of the public good.

Those working on translation projects must, of necessity, apply their knowledge and ability in their undertakings by putting in no small amount of effort and time. If their translation outputs are produced with attentiveness and are credible or reliable, and since I do not accept any royalties for my source texts, then the respective copyrights of those translations are to be acknowledged as belonging to the translators as proprietors of the translated texts. The translators themselves are to be in charge of and responsible for their own translations, and it is also at their own discretion as they see fit to grant permission to any party concerned to make any use of their translations, whether it be publishing for free distribution as gifts of the Dhamma or publishing for sale, in this country and abroad.

In this connection, what the translators are advised to cooperate to do, as a gesture of courtesy, is to make things clear so as to prevent the misunderstanding that I accept remunerations or any other benefits. They are also requested to notify me, as the original author, every time such a publication takes place. If possible, approximately ten copies of each published work should be given to me as evidence of the publication and for record keeping purposes.

In addition, the translators might further show their generosity by pledging to do any one or all of the following:

- a) allow me, the original author, or Wat Nyanavesakavan to publish the translations for free distribution as gifts of the Dhamma;
- b) allow me to grant permission to any party concerned to publish the translations exclusively in the case of publishing for free distribution as gifts of the Dhamma;
- c) allow me or Wat Nyanavesakavan to grant permission to any party concerned to publish the translations exclusively in the case of publishing for free distribution as gifts of the Dhamma.

Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto)

November 7, 2009

